

Anne Hatløy og Ketil Bråthen

Saltpartnerskapet 2019–2021

Framdrift og måloppnåelse

Fafo-rapport
2022:31

Anne Hatløy og Ketil Bråthen

Saltpartnerskapet 2019-2021

Framdrift og måloppnåelse

Fafo-rapport 2022:31

Fafo-rapport 2022:31

© Fafo 2022

ISBN 978-82-324-0643-2

ISSN 2387-6859

Omslagsfoto: iStock/ Sebalos

Innhold

Helsedirektoratets forord	4
1 Bakgrunn	5
1.1 Salt og helse	5
1.2 Saltinntak og saltkilder i kosten	5
1.3 Arbeid med saltreduksjon og forarbeid til Saltpartnerskapet	5
2 Saltpartnerskapet 2015–2021	7
2.1 Formål og organisering	7
2.2 Mål for saltinnhold i matvarer – saltlister	8
2.3 Saltpartnerskapets leveranser	9
2.4 Saltpartnerskapet og intensjonsavtalen om sunnere kosthold	11
3 Datagrunnlag	12
3.1 Monitorering av saltinnhold i matvarer	12
3.2 Kartlegging av aktørenes erfaringer med Saltpartnerskapet	12
3.3 Kartlegging av forbrukernes kunnskap og holdninger	13
4 Resultater	14
4.1 Saltinnhold i matvarer basert på Tradesolution databasen	14
4.2 Kunnskaps- og kompetansespredning	29
4.3 Aktørenes erfaringer med partnerskapsarbeidet	30
4.4 Forbrukernes kunnskap og holdninger	32
5 Oppsummering og konklusjon	36
Referanseliste	37
Vedlegg	38
Vedlegg 1 Oversikt over partnerne i Saltpartnerskapet	38
Vedlegg 2 Veiledende mål på gjennomsnittlig saltinnhold i matvarekategorier (saltlistene)	40
Vedlegg 3 Tradesolution data	46
Vedlegg 4a Spørreskjema til aktørene i Intensjonsavtalen	48
Vedlegg 4b Spørreskjema til aktører utenom Intensjonsavtalen	58

Helsedirektoratets forord

Verdens helseorganisasjon (WHO) anser reduksjon av saltinntak i befolkningen som et av de mest kostnadseffektive folkehelsetiltakene. Helsedirektoratet lanserte våren 2014 «Tiltaksplan salt 2014–2018» for å redusere saltinntaket i befolkningen. Målet i planen er en reduksjon på 15 prosent av saltinntaket innen 2018 og 30 prosent reduksjon innen 2025, noe som tilsvarer et saltinntak på 7 gram per dag i 2025. Forpliktende samarbeid mellom myndigheter, matvarebransje og serveringsnæringen om saltreduksjon er et sentralt tiltak i planen for å redusere saltinnholdet i matvarer og servert mat.

Saltpartnerskapet mellom matvarebransje, serveringsbransje, FoU-miljøer, bransje- og interesseorganisasjoner og helsemyndigheter ble etablert høsten 2015. Målet for Saltpartnerskapet er å stimulere til et redusert innhold av salt i matvarer og servert mat, og økt bevissthet om salt og helse i befolkningen. Saltpartnerskapet ble innlemmet i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold da denne ble etablert i desember 2016, men Saltpartnerskapets organisering og struktur ble beholdt for perioden 2019–2021. Det var mål om 20 prosent reduksjon av saltinntaket innen utgangen av perioden, noe som tilsvarer et saltinntak på 8 gram per dag i 2021.

Denne rapporten presenterer måloppnåelse i Saltpartnerskapet 2019–2021, og danner et grunnlag for videreføring av arbeidet med saltreduksjon i intensjonsavtalen for et sunnere kosthold. I Intensjonsavtalen har Regjeringen som mål at saltinntaket er redusert til 7 gram per dag innen 2025. Rapporten er utarbeidet av Fafo på oppdrag fra Helsedirektoratet.

Oslo, desember 2022

May Cecilie Lossius

Fungerende avdelingsdirektør

1 Bakgrunn

1.1 Salt og helse

Det er en godt dokumentert sammenheng mellom inntak av salt og negative helseeffekter. Mer enn 5 gram salt per dag bidrar til høyt blodtrykk og økt risiko for hjertesykdom og slag (Aljuraiban et al., 2021, WHO, 2016). Det er anslått at 2,5 millioner dødsfall kan forebygges årlig på verdensbasis hvis saltinntaket reduseres til et anbefalt inntak på 5 gram per person per dag for den voksne befolkningen (WHO, 2012). På verdensbasis ligger det daglige saltinntaket på det dobbelte av disse anbefalingene (WHO 2021).

I Norge ble det i 2013 satt som mål å redusere saltinntaket med 30 prosent, dette var en del av den nasjonale NCD strategien (Helse- og omsorgsdepartementet, 2013). I den norske folkehelsemeldingen fra 2018, sies det at det er usikkerhet hvor man står i forhold til dette målet ettersom det mangler tall for Norge over tid (Helse og omsorgsdepartementet, 2019).

1.2 Saltinntak og saltkilder i kosten

Tallene fra 2011 viste at saltinntaket fra mat var 6,3 gram per dag for kvinner og 9 gram per dag for menn. Det antas at mellom 70 og 80 prosent av saltinntaket kommer fra industriebearbeidete matvarer, mens egen salting i matlaging bidrar med 10–15 prosent. De største saltkildene er kjøttprodukter, brød, sauser, pulver, krydder, fiskeprodukter, ost og spise fett (Helsedirektoratet, 2016). Det er ikke gjort noen nasjonale kostholdsundersøkelser siden 2011, da Norkost 3 ble gjennomført. Norkost-undersøkelsene er landsomfattende kostholdsundersøkelser blant voksne menn og kvinner i Norge. Det har blitt gjennomført Norkost-undersøkelser i 1993/94, 1997 og 2010/11. Norkost 4 gjennomføres i 2022/23, og tallene derfra skal etter planene foreligge i 2024 (FHI, 2022).

1.3 Arbeid med saltreduksjon og forarbeid til Saltpartnerskapet¹

Norske helsemyndigheter har de siste 30 årene på ulike måter hatt dialog med matvarebransjen om saltreduksjon. Mange produsenter har også jobbet målrettet med saltreduksjon i sine matvarer over lengre tid. Introduksjonen av Nøkkelhullet i 2009 hadde til hensikt å stimulere til produktutvikling og skape flere produkter med lavere saltinnhold på markedet (se Forskrift om frivillig merking av næringsmidler med Nøkkelhullet, Helse- og omsorgsdepartementet, 2015).

I tillegg til å gi saltsmak i matvaren, har saltet konserverende egenskaper og bidrar dermed til økt holdbarhet. Dette er viktig både av hensyn til mattrygghet og redusert matsvinn. Salt har også viktige funksjonelle og prosessstekniske egenskaper som er

¹ Dette delkapittelet er i stor grad identisk med beskrivelsen i rapporten *Saltpartnerskapet 2015-2018* (Helsedirektoratet, 2019)

nødvendige for produktets kvalitet. Forskningsmiljøene i Saltpartnerskapet har i samarbeid med matvareindustrien forsket på tekniske problemstillinger for saltreduksjon i matvarer, blant annet i prosjektene SALTO og En sunnere matpakke.

Helsedirektoratet lanserte våren 2014 *Tiltaksplan salt 2014-2018 for å redusere saltinntaket i befolkningen* (Helsedirektoratet, 2014b). Målet i planen er å redusere saltinntaket med 15 prosent innen 2018, og 30 prosent reduksjon innen 2025. Med bakgrunn i Helsedirektoratets tiltaksplan var saltreduksjon tema på møtet i helseministerens næringslivsgruppe på matvareområdet våren 2014. Helseministeren ønsket at matvarebransjen skulle forplikte seg til et mål for saltreduksjon. På et senere seminar, i regi av matbransjen, uttrykte bransjen selv et ønske om opprettelse av et saltpartnerskap i Norge på lik linje med Danmark (Fødevarestyrelsen, 2019) og England (CASH, 1996). Høsten 2014 presenterte matvarebransjen notatet *Felles innsats for å redusere saltinntaket med 15 % innen 2018* i helseministerens næringslivsgruppe (Helse- og omsorgsdepartementet, 2014).

I november 2014 inviterte Helsedirektoratet ulike interessentgrupper fra matvare- og serveringsbransje, FoU-miljøer, nærings- og bransjeorganisasjoner og interesseorganisasjoner til samarbeid om redusert innhold av salt i matvarer og servert mat, og økt bevissthet om salt og helse i befolkningen. Arbeidet med utvikling av en samarbeidsavtale for et saltpartnerskap for å redusere saltinnholdet i matvarer og servert mat, startet i 2015. Det ble etablert en styringsgruppe, ledet av Helsedirektoratet, med deltakelse fra interessentene.

2 Saltpartnerskapet 2015–2021²

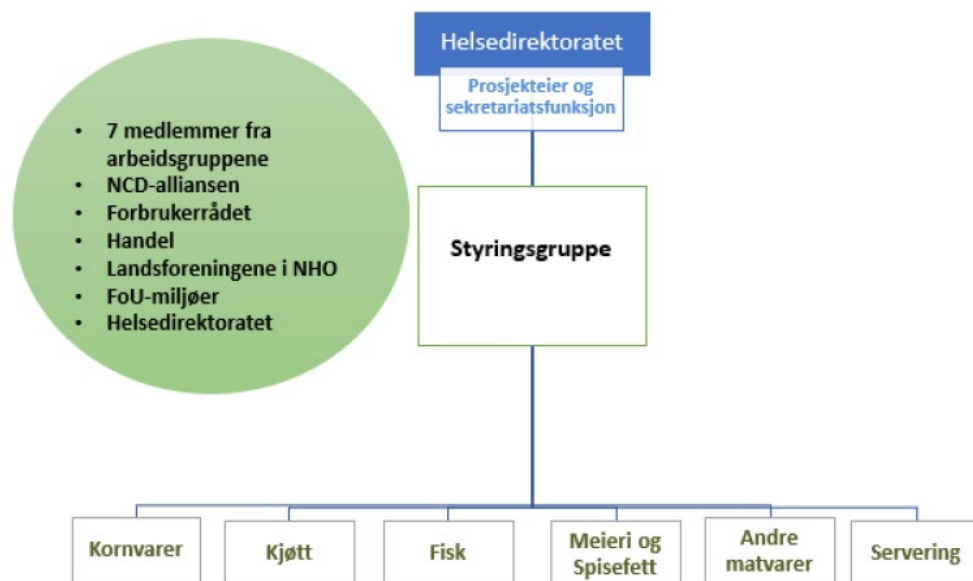
2.1 Formål og organisering

Saltpartnerskapet 2015–18 trådte i kraft i oktober 2015. Saltpartnerskapet er et samarbeid mellom matvarebransje, serveringsbransje, FoU-miljøer, interesseorganisasjoner og helsemyndigheter. Samarbeidsavtalen for Saltpartnerskapet ble signert av Helsedirektoratet ved helsedirektøren og av ledelsen hos avtalepartene (Helsedirektoratet, 2014). Denne avtalen ble fulgt opp av en tilsvarende avtale som gjaldt for 2019–2021 (Helsedirektoratet, 2021).

Det overordnede målet for Saltpartnerskapet har vært å arbeide med saltreduksjon i matvarer og servert mat for å nå målet om 15 prosent reduksjon av saltinntaket i befolkningen til 8,5 gram per dag) innen 2018, og 30 prosent, 7,0 gram per dag innen 2025, og på lang sikt oppnå en reduksjon av det gjennomsnittlige saltinntaket til 5 gram per person.

Da Saltpartnerskapet ble lansert oktober 2015, signerte 53 aktører avtalen. I perioden fra oktober 2015 til desember 2021 har antallet aktører økt til 83 (vedlegg 1).

Figur 1 Organisering av saltpartnerskapet

Partene er likeverdige aktører som har forpliktet seg gjennom en avtale. Arbeidet har vært organisert gjennom en styringsgruppe med Helsedirektoratet som prosjekteier og leder, samt seks arbeidsgrupper inndelt i Kornvarer, Kjøtt, Fisk, Meieri og spisefett, Andre matvarer og Servering, som indikert i Figur 1. Styringslinjen går fra styringsgruppen, via lederne i arbeidsgruppene til aktørene i den enkelte bransje. Arbeidsgruppene har bestått av partnere fra industri og handel, servering, bransje- og

² Dette kapittelet er en oppdatering av kapittel 2 i rapporten *Saltpartnerskapet 2015-2018* (Helsedirektoratet 2019)

næringslivsorganisasjoner og forskningsmiljøer. Disse oppnevnte selv leder for egen gruppe. Lederen har vært gruppens representant i styringsgruppen og har organisert arbeidet i egen arbeidsgruppe. Styringsgruppen for 2019–2021 har i tillegg til arbeidsgruppelederne for de fem matvaregruppene, bestått av to representanter fra servering, to fra interesseorganisasjoner, en representant fra forskningsmiljøer, en representant fra handel, en fra nærings- og bransjeorganisasjoner, En representant som er kontaktperson til Tradesolution, samt to fra Helsedirektoratet. Helsedirektoratet har i tillegg hatt sekretariatsfunksjonen.

Styringsgruppen har hatt ansvar for framdrift og måloppnåelse, herunder å utarbeide og implementere et opplegg for monitorering og rapportering av resultater fra saltreduksjonsarbeidet. Det ble utarbeidet årsrapporter om arbeidet i styringsgruppen og arbeidsgruppene for 2016 (Helsedirektoratet, 2017) og for 2017 (Helsedirektoratet, 2018a).

WHO lanserte i 2016 SHAKE The Salt Habit, et program for saltreduksjon basert på erfaringer fra arbeid med saltreduksjon rundt om i verden (WHO, 2016). Programmet består av et sett anbefalte verktøy med et overordnet rammeverk, som inkluderer politisk forpliktelse, ledelse fra myndighetene, et tverrsektorielt partnerskap og påvirkning av beslutningstakere. Saltpartnerskapets organisering er i stor grad i tråd med anbefalingene i SHAKE-programmet.

2.2 Mål for saltinnhold i matvarer – saltlister

Arbeidsgruppene utarbeidet forslag til veiledende mål for saltinnhold i de enkelte matvarekategoriene basert på matvarebransjens notat «Felles innsats for å redusere saltinntaket med 15 prosent innen 2018» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2014b) og definerte selv kategoriene for saltmålene. Arbeidet baserte seg på saltkriteriene for matvaregrupper i «Forskrift om frivillig merking av næringsmidler med Nøkkelhullet» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015), og målene i saltlistene i Danmark (Fødevarestyrelsen) og England (CASH, 1996). Forslag til veiledende mål i Saltpartnerskapets saltlister ble vurdert og godkjent i styringsgruppen før partnerskapsavtalen trådte i kraft.

De veiledende saltmålene representerer gjennomsnittlig saltinnhold i kategoriene og gir rom for variasjon i saltinnhold da mange av kategoriene er bredt sammensatt. I arbeidet med å sette saltmål ble produkter som utgjorde en vesentlig andel av omsetningen i volum valgt som utgangspunkt for arbeidet med å sette mål.

Saltlistene omfatter til sammen 100 matvarekategorier på hoved- og underkategorinivå med ett saltmål i hver kategori (tabell 1). Komplette veiledende saltliste finnes i vedlegg 2.

Tabell 1 Oversikt over matvarekategorier og antall saltmål

Kategorier	Antall kategorier og saltmål
Kornvarer	8 hovedkategorier, 12 saltmål
Kjøttprodukter	12 hovedkategorier, 14 saltmål
Fiskeprodukter	8 hovedkategorier, 15 saltmål
Meieri og spisefett	2 hovedkategorier, 12 saltmål
Andre matvarer	8 hovedkategorier, 47 saltmål

2.3 Saltpartnerskapets leveranser

Partnerskapets samarbeidsområder og leveranser har omhandlet fire hovedområder:

Reduksjon av saltinnholdet i matvarer: Partene i matvarebransjen har arbeidet for at saltinnholdet i matvarekategoriene skal ligge på eller under veiledende saltmål som er anført i saltlistene.

Reduksjon av saltinnholdet i servert mat i kantiner, kiosker, bensinstasjoner og servicehandel: Partene har arbeidet for kompetanseheving av personale, innkjøpsrutiner, og bevisstgjøring av kunder.

Kunnskaps- og kompetansespredning: Partene har arbeidet for å øke bevisstheten og kunnskapen om saltets betydning for folkehelsen til forbrukere, helsepersonell, produsenter og tilbydere av mat og andre formidlere av ernæringsinformasjon, og stimulert til økt forskning på saltreduksjon og produktutvikling.

Monitorering av innsatsen: Partene har arbeid med å utarbeide og iverksette et felles system for å følge saltinnholdet i matvarekategorier, drikker og retter, samt følge utviklingen av kunnskap, holdning og etterspørsel etter matvarer med mindre salt, i bransjene og i befolkningen.

Partenes roller og bidrag i Saltpartnerskapet er beskrevet i samarbeidsavtalen. I avtalen var det forventet følgende bidrag fra partene:

Matvareindustrien

- Utarbeide felles saltmål for ulike matvarekategorier (saltlister).
- Utvikle, gjøre tilgjengelig og markedsføre produkter og måltidsløsninger med lavere saltinnhold.
- Videreutvikle et felles system for monitorering og synliggjøring av arbeidet med å senke saltinnholdet i matvarer, drikker og retter.
- Rapportere endringer av saltinnhold i egne produkter via Tradesolution

Handelen

- Utarbeide felles saltmål for ulike matvarekategorier (saltlister).
- Utvikle, gjøre tilgjengelig og markedsføre produkter og måltidsløsninger med lavere saltinnhold.
- Formidle Saltpartnerskapets aktiviteter til relevante aktører i handel.
- Rapportere endringer av saltinnhold i egne produkter via Tradesolution.
- Videreutvikle et felles system for monitorering og synliggjøring av arbeidet med å senke saltinnholdet i matvarer, drikker og retter.

Serveringsbransjen

- Prioritere redusert saltinnhold ved innkjøp, anskaffelser og tilberedning av mat som serveres.
- Kompetanseheving om saltreduksjon hos kokker og andre som lager/tilbyr mat.
- Utvikle, gjøre tilgjengelig og markedsføre produkter, oppskrifter, menyer og måltidsløsninger med lavere saltinnhold.
- Utvikle og gjøre tilgjengelig relevant støttemateriell.
- Rapportere om aktiviteter og måloppnåelse.

Nærings- og bransjeorganisasjoner

- Bidra til at medlemmenes arbeid i partnerskapet koordineres.
- Informere jevnlig om Saltpartnerskapets aktiviteter til medlemmer og i relevante fora.
- Bidra til erfarings- og kompetanseutveksling blant medlemmene.
- Oppfordre medlemmer til deltakelse i Saltpartnerskapet.
- Formidle informasjonsmateriell fra Saltpartnerskapet til medlemmer.
- Bidra til utvikling og å gjøre relevant støttemateriell tilgjengelig.

Interesseorganisasjoner

- Gi innspill til arbeidet i partnerskapet, blant annet til utformingen av konkrete saltlister, monitorering og kunnskapsoverføring for å ivareta sine medlemmers interesser.
- Bidra med informasjons- og opplysningsarbeid knyttet til Saltpartnerskapet, herunder veiledning av forbruker.

Forskningsmiljøer

- Utveksle erfaringer og bidra med kunnskap om produktutvikling og mattrygghet i utarbeidelsen av saltlistene.
- Arbeide for å styrke teknologisk forsknings- og utviklingsarbeid om saltreduksjon i produkter.
- Bidra til å gjøre ny viten tilgjengelig ved kompetanseutveksling og kunnskapsoverføring blant annet gjennom seminarer og temaarrangementer om salt, saltreduksjon og relevante epidemiologiske studier.
- Bidra til å identifisere FoU behov.

Helsedirektoratet

- Lede Saltpartnerskapets styringsgruppe.
- Ha ansvar for styringsgruppens sekretariatsfunksjon. Dette innebærer praktisk tilrettelegging og oppfølging av styringsgruppens møter og å være kontaktpunkt mellom arbeidsgruppene i partnerskapet og Helsedirektoratets ledelse.
- Styrke bevisstheten og kunnskapen om saltets betydning for helsen hos forbruker, helsepersonell og personell som lager og tilbyr mat. Synliggjøre hvordan forbrukere kan redusere eget saltinntak.
- Overvåke befolkningens bevissthet og kunnskap om salt.
- Overvåke utviklingen av saltinnholdet i matvarer og servert mat.
- Bidra til overvåking av saltinntaket i den norske befolkningen.
- Synliggjøre arbeidet gjennomført i partnerskapet, herunder opprette en felles nettside for partnerskapet.
- Dialog med relevante myndigheter og Norges forskningsråd om forskningsbehov knyttet til saltreduksjon inkludert finansiering av forskningen på området.
- Medvirke til å skape oppmerksomhet om partnerskapet på nordisk, europeisk og internasjonalt plan gjennom organisasjoner og nettverk.

Styringsgruppen har i perioden fulgt opp og koordinert arbeidet med:

- Monitorering av saltinnholdet i matvarer. Styringsgruppen nedsatte juni 2016 en arbeidsgruppe med representanter fra Helsedirektoratet, landsforeningene i NHO, handelen og produsentene for å vurdere datagrunnlaget for saltinnhold fra databasen Tradesolution.
- Justering av saltmål i to kategorier i henholdsvis kornvarer og fiskeprodukter og en kategori i spisefett.
- Monitorering av saltreduksjon i serveringsbransjen.
- Søknad til Norges forskningsrådet om midler til nettverksstøtte for erfaringsutveksling og kompetanseheving om saltreduksjon i matvarer. SaltNett har hatt som mål å fungere som en kunnskapsplattform for matvarebransjen, helsemyndigheter, FoU og andre bransje- og interesseorganisasjoner.
- Nytte-risikovurdering av bruk av KCI som salterstatter³.
- Nyhetsbrev om Saltpartnerskapet til alle aktørene.
- Utredning om videreføring av Saltpartnerskapet etter 2018.
- Utredning om opphør av Saltpartnerskapet 31.12.2021 og videreføring av samarbeidet om reduksjon av salt mellom helsemyndighetene og matbransjen gjennom Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold, ut 2025 (Helse- og omsorgsdepartementet, 2021)

2.4 Saltpartnerskapet og intensjonsavtalen om sunnere kosthold

I 2016 inngikk myndighetene og matvarebransjen Intensjonsavtale om tilrettelegging for et sunnere kosthold. Reduksjon i saltinntaket er ett av innsatsområdene, i tillegg til reduksjon i inntak av sukker og mettet fett, og mål om å fremme inntak av frukt, bær og grønnsaker, grove kornprodukter og fisk og sjømat (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016). Saltpartnerskapet har utgjort saltarbeidet i intensjonsavtalen, innsatsområde 1.

³ Salterstatter er en komponent som gjør det mulig å redusere bruken av koksalt (NaCl) i et næringsmiddelprodukt uten at smak eller andre egenskaper reduseres dramatisk (Greiff og Josefsen, 2013)

3 Datagrunnlag

I framdriftsrapporten til Saltpartnerskapet 2015–2018 (Helsedirektoratet, 2019), ble Saltpartnerskapets arbeid og måloppnåelse presentert gjennom fem ulike kilder:

- 1 Monitorering av saltinnhold i matvarer via databasesystemet Tradesolution
- 2 Kartlegging av aktørenes erfaringer med deltakelse i Saltpartnerskapet
- 3 Kartlegging av forbrukernes kunnskap om salt og helse
- 4 Serveringsbransjens egenrapportering
- 5 Analyse av saltinnhold i utvalgte matvarer 2014–2018.

I denne sluttrapporten er det de tre første av disse kildene som har blitt oppdatert og presenteres, nemlig Tradesolutions data på monitorering av saltinnhold i matvarer, Fafos kartlegging av aktørenes erfaringer med Saltpartnerskapet og kartlegging om forbrukernes kunnskap og holdninger basert på data fra Norsk spisefakta om utviklingen i forbrukernes kunnskap og holdninger til salt og helse og Norstats webpanel.

3.1 Monitorering av saltinnhold i matvarer

Alle som selger matvarer må registrere næringsinnholdet, inkludert salt, for egne produkter i produkt databasen for dagligvare- og serveringsmarkedet i Tradesolution. Tradesolution er et bransjeeid selskap, og produkt databasen brukes til å utveksle grunndata mellom leverandører, grossister, dagligvarekjeder og andre databrukere.

Det første datauttaket for gjennomsnittlig saltinnhold fra Tradesolution (TS) var i 2016. Utvikling i gjennomsnittlig saltinnhold per kategori for perioden 2017–2021 er vist relativt til utgangspunktet i 2016. Det første datauttaket for vektet gjennomsnittlig saltinnhold fra TS var i 2017. Dataene er vektet for å se saltinnhold i forhold til salgsvolum. Utvikling for vektet gjennomsnittlig saltinnhold per kategori for perioden 2018–2021 er vist relativt til utgangspunktet i 2017. Vektingen i denne rapporten er gjort på samme måte som for saltpartnerskapets rapport i 2015–2018 (Helsedirektoratet, 2019). Vektingen er gjort ved å bruke volumdata på grossistnivå i TS-databasen. For de matvarene som ikke finnes i denne basen, er grossistdataene supplert med innrapporterte salgsvolumer fra produsenter og handel.

Hovedutfordringen ved bruk av dataene fra Tradesolution er beskrevet i den forrige rapporten (Helsedirektoratet, 2019), og er i stor grad knyttet til ulik inndeling i matvaregrupper mellom Saltlistene og TS-databasen. Av de 100 matvarekategoriene på hoved- og underkategorinivå i Saltlistene, er det 26 kategorier i TS-dataene som kan benyttes til å følge utviklingen i saltnivået i perioden 2017–2021.

3.2 Kartlegging av aktørenes erfaringer med Saltpartnerskapet

Fafo har kartlagt aktørenes erfaringer med Saltpartnerskapet i perioden 2019–2021. Dette er gjort gjennom en web-undersøkelse. Undersøkelsen inneholdt spørsmål om opplevelser av og erfaringer med Saltpartnerskapet 2019–2021, og også innspill til videre arbeid. Skjemaet ble sendt ut til alle de 83 aktører som var med i

Saltpartnerskapet. For de 57 aktørene som også hadde signert Innsatsområde 1 Reduksjon av tilsatt salt, under Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold, ble undersøkelsen sendt som en integrert del av den årlige egenrapporteringen av intensjonsavtalen (se vedlegg 4a). Tilsvarende spørreskjema ble også sendt ut til Saltpartnerskapets aktører som ikke har vært en del av Intensjonsavtalen for sunnere kosthold (vedlegg 4b). Disse ble sendt ut til 26 aktører (vedlegg 1). Av de totalt 83 utsendelsene, var det 58 aktører, 70 prosent, som besvarte.

3.3 Kartlegging av forbrukernes kunnskap og holdninger

Norske Spisefakta er en spesialanalyse basert på undersøkelsen Norsk Monitor til Ipsos MMI. Den omfatter om lag 550 kostholdsrelaterte spørsmål. Det er et landsrepresentativt utvalg av befolkningen, 15 år eller eldre. Man bruker postalt intervju basert på innledende telefonintervju. Siste datainnsamling var oktober 2019 – januar 2020 og omfattet 3710 intervjuer. Tidligere er undersøkelsen gjennomført annet hvert år siden 1987. Materialet er vektet på kjønn, alder og geografi i henhold til offentlig statistikk.

I tillegg har Norstats webpanel gjennomført en landsrepresentativ undersøkelse blant befolkningen 18 år og eldre. Utvalget er 2005, og dataene er vektet på kjønn, alder og geografi i henhold til tall fra Statistisk sentralbyrå. Undersøkelsen ble gjennomført i fra 18.01.2021 til 29.01.2021.

4 Resultater

4.1 Saltinnhold i matvarer basert på Tradesolution databasen

Datauttak fra TS-databasen i 2019, 2020 og 2021 viser antall produkter, gjennomsnittlig og vektet gjennomsnittlig saltinnhold, og antall produkter innenfor og utenfor de veiledende saltmålene for 40 matvarekategorier (Vedlegg 3). Disse 40 kategoriene med data fra TS dekker til sammen de 100 matvarekategoriene som hadde veiledende mål på gjennomsnittlig saltinnhold i Saltpartnerskapet for perioden 2019-2021 (Saltlistene, Vedlegg 2).

For de 27 kategoriene i TS med kun ett saltmål i saltlistene (kornprodukter, kjøttprodukter, fiskeprodukter, gulost og spisefett) presenteres figurer med gjennomsnittlig og vektet gjennomsnittlig saltinnhold fra 2019 til 2021 relativt til saltmål. I figurene er saltmålet satt til 100 prosent. For kategorier med flere enn ett saltmål vises figurer med gjennomsnitt og vektet gjennomsnitt for gram salt per 100 gram vare fra 2019 til 2021.

Det er satt en grenseverdi på ± 5 prosent for å omtale endring i gjennomsnittlig saltinnhold over tid. Tabellene viser andel produkter i prosent i kategoriene med ett saltmål som er innenfor saltmålet i 2019 og 2021, på eller under absolutt verdi for saltmålet.

I de påfølgende underkapitlene presenteres og kommenteres resultater for utvikling i saltinnhold for de enkelte hovedkategoriene av matvarer.

Kornvarer

I saltlistene er gruppen Kornvarer delt inn i ti hovedkategorier. Syv av kategoriene har ett saltmål, mens tre kategorier har flere saltmål. Kategoriene *kjeks og grøt* ble overført fra gruppen *Andre matvarer* i henholdsvis 2019 og 2020.

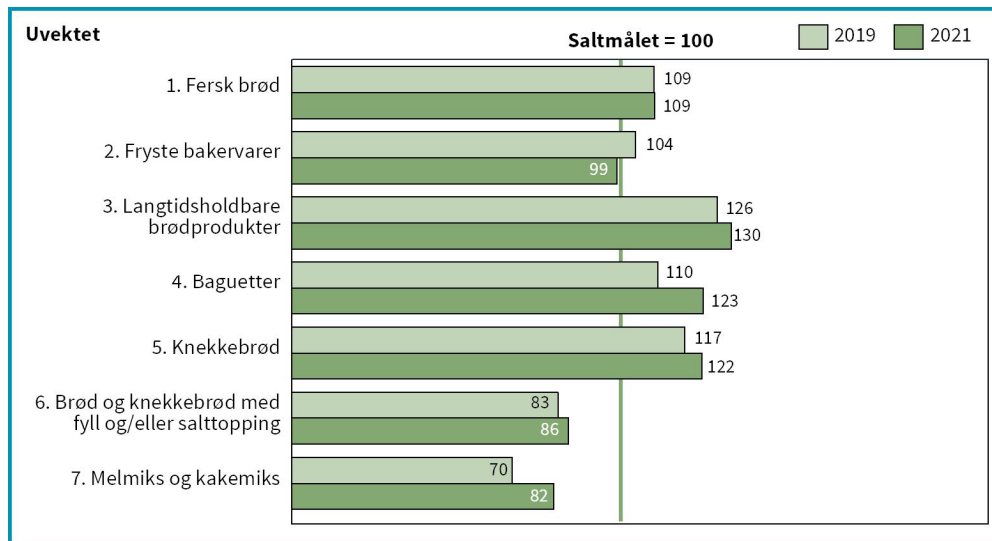
Som vist i figur 2 er gjennomsnittlig saltinnhold lavere i 2021 enn i 2019 bare for kategorien *fryste bakevarer*, og høyere for fem kategorier.

Både gjennomsnittlig saltinnhold og vektet gjennomsnitt ligger på eller under saltmålet i tre av syv kategorier i 2021 (figur 2 og figur 3). Gjennomsnitt for *ferske brød* ligger 9 prosent over det veiledende saltmålet i 2021, mens vektet gjennomsnitt ligger 3 prosent over. At vektet gjennomsnitt ligger lavere, tyder på at de ferske brødene som det selges mye av, har et lavere saltinnhold enn brød med mindre salgsvolum.

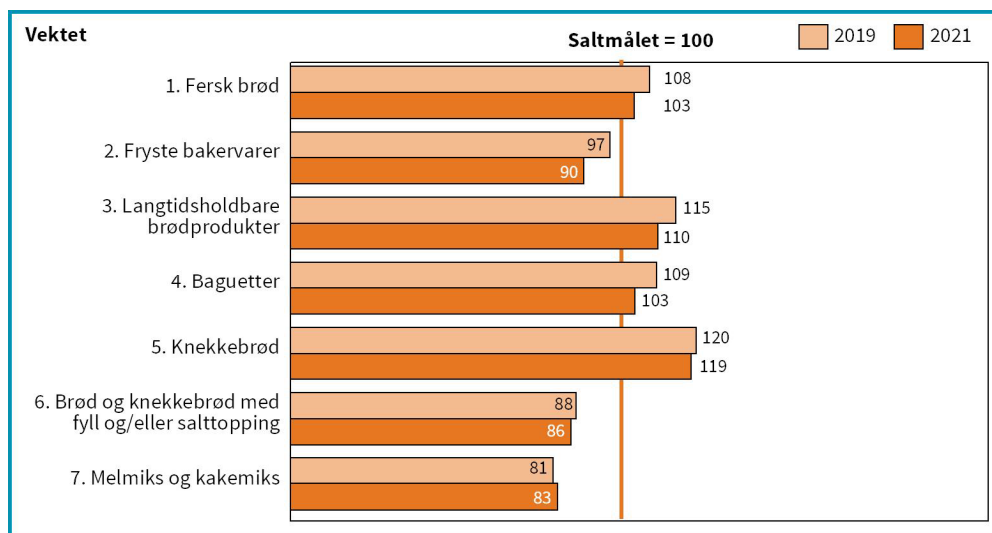
Kategoriene *ferske brød*, *langtidsholdbare brødprodukter*, *baguetter og knekkebrød* ligger over saltmålet i 2021. Gjennomsnitt og vektet gjennomsnitt i *mel- og kakemiks* ligger under saltmålet i 2021, men gjennomsnitt og vektet gjennomsnitt viser en økning fra 2019 til 2021.

Vektet gjennomsnitt viser at det er lavere saltinnhold i alle kategorier bortsett fra *mel- og kakemiks* fra 2019 til 2021.

Figur 2 Gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen kornvarer i 2019 og 2021.

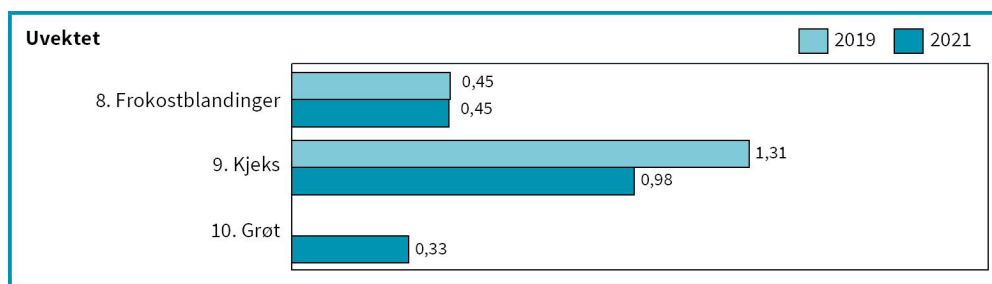

Figur 3 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen kornvarer i 2019 og 2021.

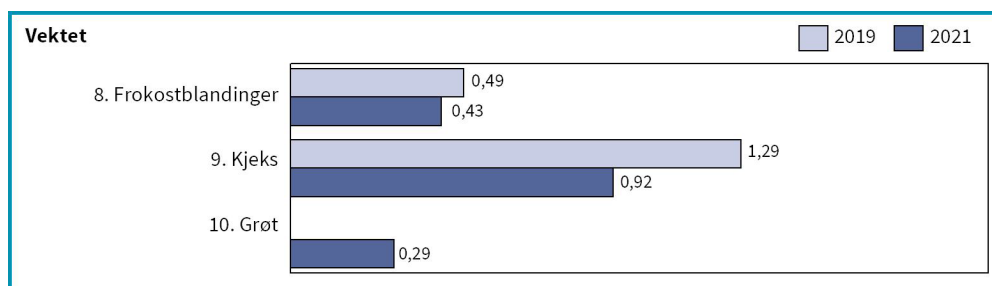

Figur 4 og figur 5 viser uvektet og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i kategoriene *frokostblandinger*, *kjeks* og *grøt*. Ettersom det er stor spredning i de veiledende saltmålene i disse kategoriene, er det ikke mulig å si noe mer om i hvilken grad de ligger innenfor eller over saltmålet.

Figur 4 Gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i kategoriene som har flere saltmål i 2019 og 2021

Figur 5 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i kategoriene som har flere saltmål i 2019 og 2021

Tabell 2 viser en oversikt over andel produkter i hver kategori kornvarer som er innenfor saltmålet, ved TS-datauttak i 2018 og 2021. I tre kategorier er mer enn 60 prosent av produktene innenfor saltmålet i 2021. *Brød og knekkebrød med fyll* har høyest andel innenfor saltmålet (88 prosent), og *Knekkebrød* den laveste andelen (29 prosent).

Tabell 2 Kornvarer. Veiledende saltmål og andel produkter innenfor saltmål i 2018 og 2021 i kategorier med ett saltmål

Matvaregruppe	Saltmål 2018 g/100 g	Andel innenfor saltmål 2018 (%)	Saltmål 2021 g/100 g	Andel innenfor saltmål 2021 (%)
1. Fersk brød	0,9	34	0,9	39
2. Fryste bakervarer	1,1	63	1,0	60
3. Langtidsholdbare brødprodukter	1,1	61	1,0	42
4. Baguetter	1,2	46	1,1	45
5. Knekkebrød	1,1	41	0,9	29
6. Brød og knekkebrød m/fyll eller salttopping	1,3	84	1,2	88
7 Mel- og kakemiks	0,9	75	0,8	64

Utvikling av saltinnhold 2016-2021

Ettersom Norge er en brødnasjon er varekategorien brød også en av de større kildene til salt i kostholdet. I oppstarten av samarbeidet ble det satt et ambisiøst mål for et gjennomsnittlig saltinnhold på 0,9 g/100 g for denne kategorien. Dette er lavere saltinnhold enn saltkriteriet for brød i Nøkkelhullforskriften. Utgangspunkt var å prioritere saltreduksjon i de 20 mest solgte hverdagsbrødene i dagligvarehandelen.

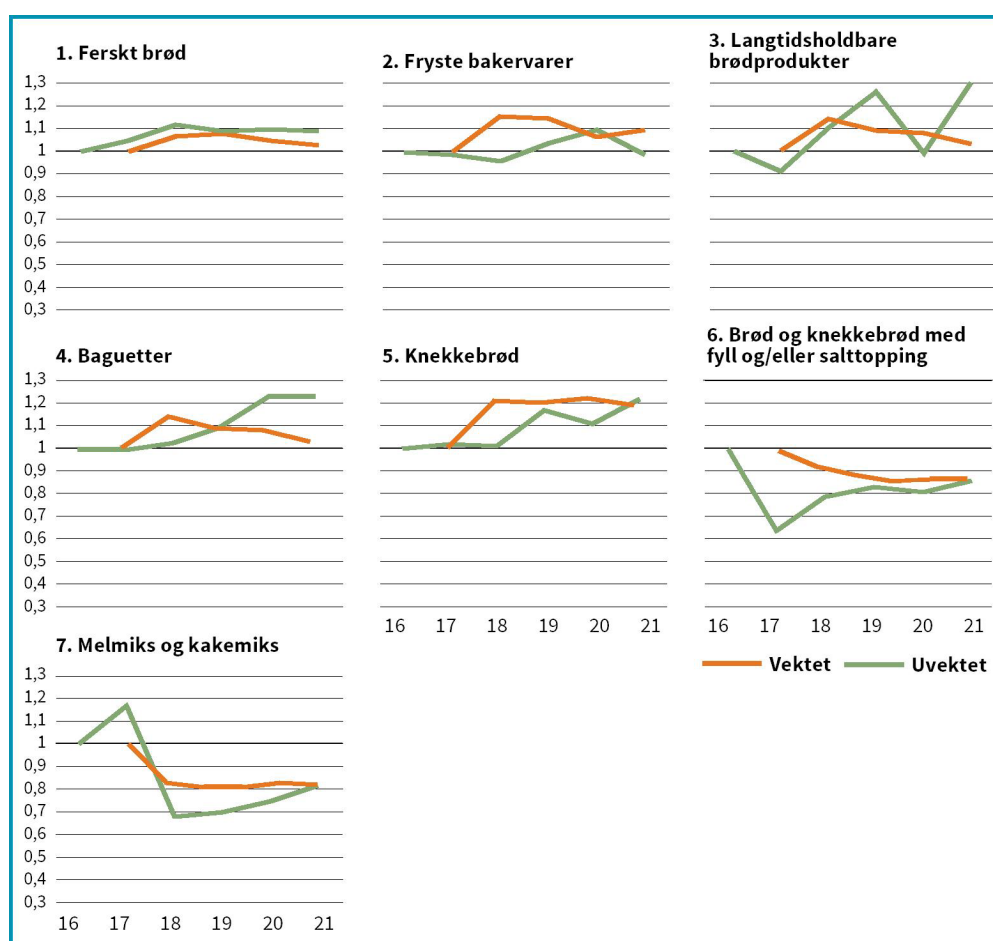
Veiledende saltmål ble redusert i 2019 for alle kategorier bortsett fra fersk brød sammenlignet med perioden 2016–2018.

For alle kategorier bortsett fra én er andelen innenfor saltmålene lavere i 2021 enn i 2018. Dette kan skyldes at saltmålene ble redusert til et nivå som er vanskelig å nå uten omfattende endringer i produksjonsprosessen og/eller bruk av salterstattere. Slike endringer tar tid å utvikle da mattrygghet, smak og holdbarhet må sikres samtidig.

Uavhengig av saltmålene viser figur 6 at to av sju kategorier har lavere gjennomsnittlig saltinnhold i 2021 enn i 2016: kategori 6: *Brød og knekkebrød med fyll/topping* og kategori 7: *Mel- og kakemiks*. Størst reduksjon ses for *mel- og kakemiks*.

Selv om gjennomsnittlig saltinnhold for *Ferske brød* ligger over veiledende saltmål, indikerer det noe lavere vektete gjennomsnittet at de mest solgte brødene i dagligvarehandelen har et lavere saltinnhold enn gjennomsnittet, se figur 6.

Figur 6 Utvikling i uvektet og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i kornvarer. De uvektede verdiene i årene 2017–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2016. De vektete verdiene for 2018–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2017, som var første år der vektet gjennomsnitt ble hentet fra TS-databasen

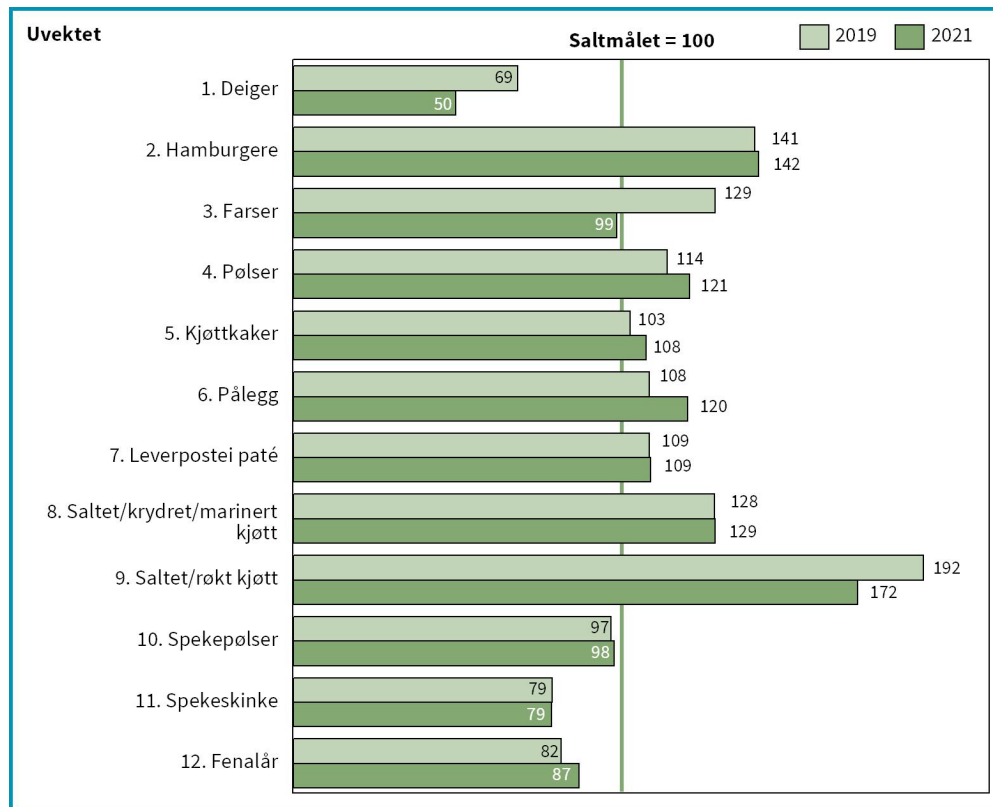

Kjøttprodukter

Gruppen Kjøttprodukter er delt inn i tolv hovedkategorier med hvert sitt saltmål. For tre av de tolv kjøttkategoriene er uveket gjennomsnittlig saltinnhold lavere i 2021 enn i 2019 (*deiger*, *farser* og *saltet/røkt kjøtt*), fem av kategoriene er uendret og fire av kategoriene har høyere gjennomsnittlig saltinnhold i 2021 enn i 2019 (*pølser*, *kjøttkaker* og *-boller*, *pålegg* og *fenalår*). *Deiger* (nedgang på 28 prosent) og *farser* (nedgang på 23 prosent) har størst nedgang i gjennomsnittlig saltinnhold fra 2019-2021.

Gjennomsnittlig saltinnhold ligger på eller under saltmålene i fem av tolv kategorier i 2021 (*deiger*, *farser*, *spekepølser*, *spekeskinke* og *fenalår*, som vist i figur 7). *Saltet/røkt kjøtt* ligger betydelig over det veiledende saltmålet både i 2019 og 2021, men er 10 prosent lavere i 2021 enn i 2019.

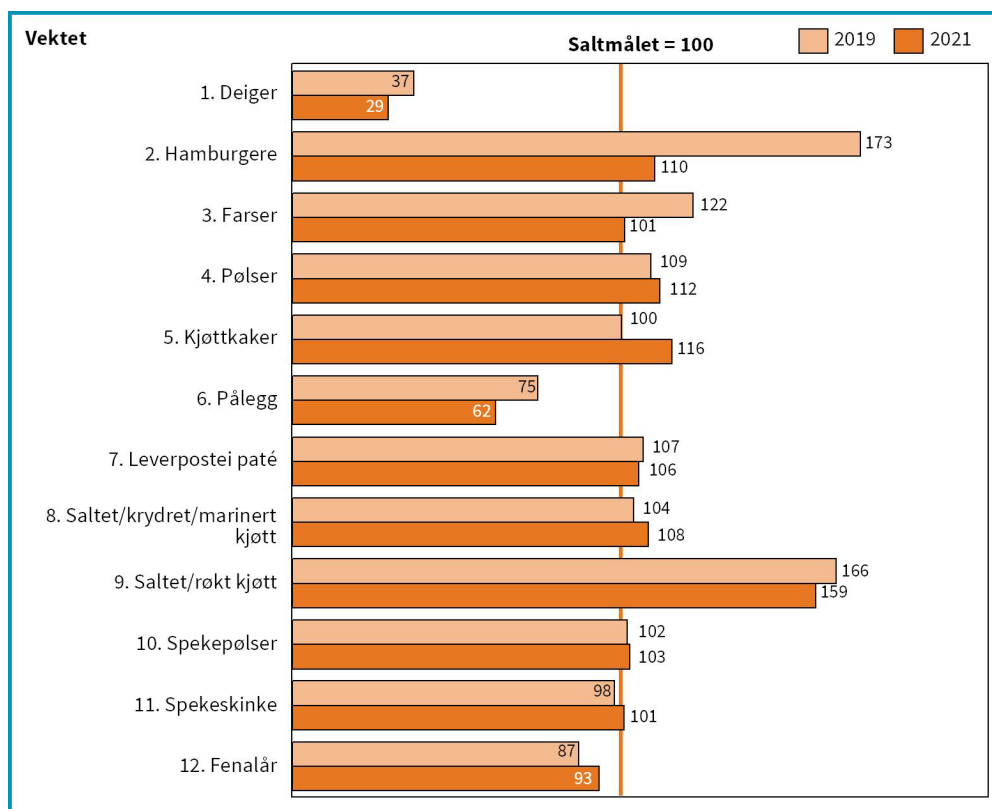
Figur 7 Gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen kjøttprodukter i 2019 og 2021

Vektet gjennomsnittlig saltinnhold ligger på eller under saltmålene i tre av tolv kategorier i 2021 sammenlignet med 2019 (*deiger*, *pålegg* og *fenalår*, som vist i figur 8). Det er størst nedgang i vektet gjennomsnittlig saltinnhold for *Hamburgere* (36 prosent), men kategorien ligger fortsatt over det veiledende saltmålet. For *deiger* er vektet gjennomsnitt fremdeles langt under saltmålet, noe som kan tyde på at deiger uten tilsatt salt fortsatt utgjør en stor del av volumet.

Kategorien *saltet/røkt kjøtt* har et gjennomsnittlig saltinnhold som ligger godt over det veiledende saltmålet både i 2019 og 2021, men både gjennomsnittlig og vektet gjennomsnittlig saltinnhold er lavere i 2021 enn i 2019.

Figur 8 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen kjøttprodukter i 2019 og 2021.

I fem av kategoriene er andelen av produktene innenfor saltmålet høyere enn 60 prosent i 2021 (tabell 3). Kategoriene med høyest andel produkter innenfor saltmålet er *Fenalår* (87 prosent). Kategoriene *Pølser* (15 prosent) og *Kjøttkaker, -boller og karbonader* (22 prosent) har lavest andel produkter innenfor saltmålet.

Tabell 3 Kjøttprodukter. Veiledende saltmål og andel produkter innenfor saltmål i 2021 og 2018.

Matvaregruppe	Saltmål 2018 g/100g	Andel innenfor saltmålet 2018 %	Saltmål 2021 g/100 g	Andel innenfor saltmålet 2021 %
1. Deiger	0,8	55	0,8	72
2. Hamburgere	0,9	17	0,9	31
3. Farser	1,6	14	1,5	60
4. Pølser	1,7	45	1,6	15
5. Kjøttkaker, -boller, karbonader	1,7	61	1,6	22
6. Pålegg	1,9	59	1,8	37
7. Leverpostei/paté	1,6	59	1,5	48
8. Saltet/krydret/marinert kjøtt	1,2/1,3	*	1,2	44
9. Saltet/røkt kjøtt	2,0/2,2	*	2,1	48
10. Spekepølser (norskprodusert)	5,0	69	5,0	65
11. Spekeskinke (norskprodusert)	8,0	82	7,5	63
12. Fenalår	9,0	100	8,5	87

*Det var to saltmål i disse kategoriene, slik at det ikke er mulig å vise andel under og over saltmålene i 2018

Utvikling i saltinnhold for kjøttprodukter 2016-2021

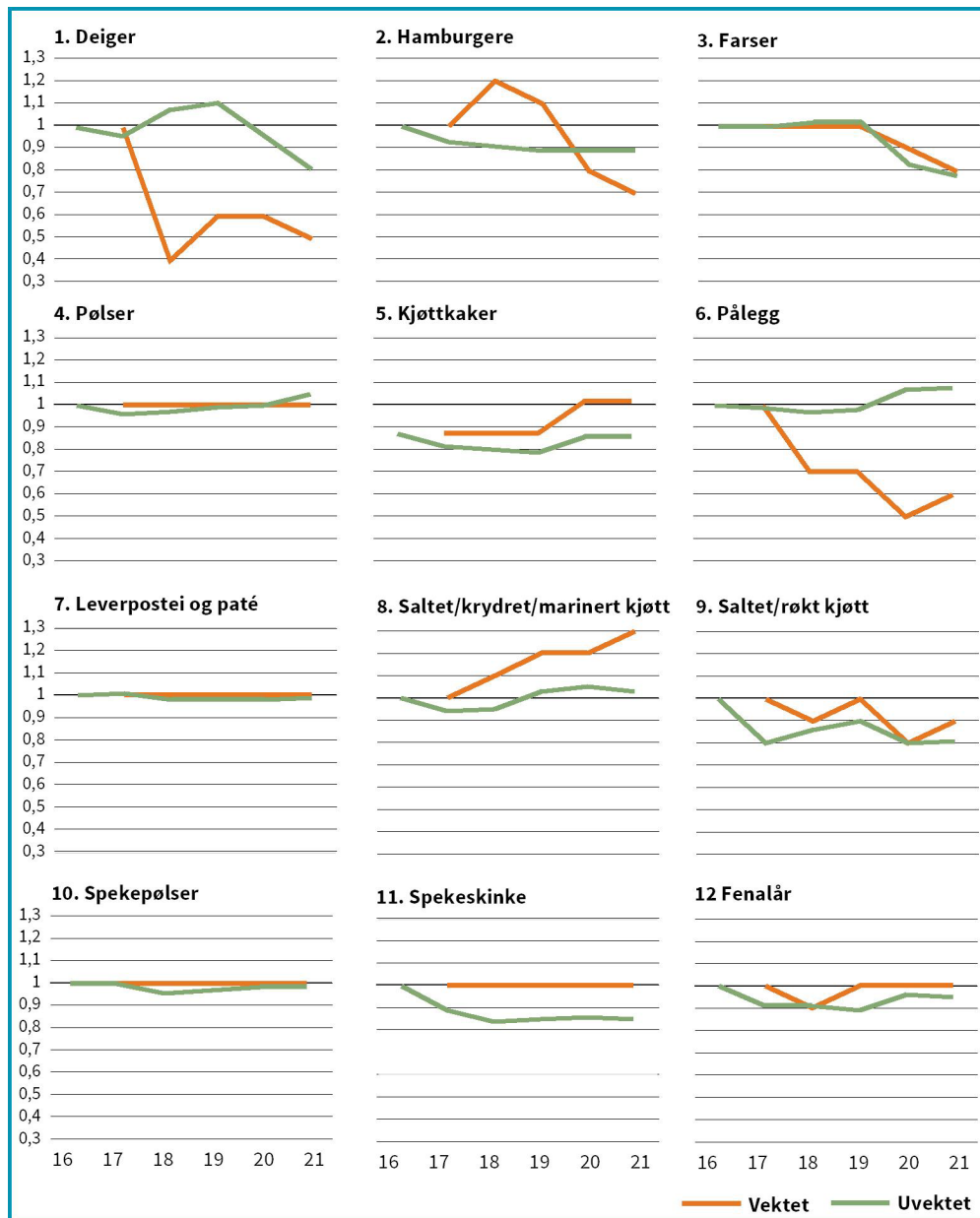
Veiledende saltmål ble redusert i 2019 sammenlignet med perioden 2016-2018. Allikevel er andel innenfor saltmålene høyere i 2021 enn i 2018 (tabell 3) for tre av tolv kategorier, *deiger*, *hamburgere* og *farser*. For sju av kategoriene er andelen innenfor saltmålene lavere i 2021 enn i 2018. Dette kan skyldes at saltmålene ble redusert til et nivå som er vanskelig å nå uten omfattende endringer i produksjonsprosessen og/eller bruk av salterstatte. Slike endringer tar tid å utvikle siden mattrygghet, smak og holdbarhet må sikres samtidig.

Uavhengig av saltmålene viser figur 9 at seks av tolv kategorier har lavere gjennomsnittlig uvektet saltinnhold i 2021 enn i 2016. Størst reduksjon ses for *farser* med nedgang på 22 prosent, og *deiger* med nedgang på 19 prosent.

For vektet gjennomsnitt er saltinnhold i fem av tolv kategorier lavere i 2021 enn i 2017 (figur 9), og ingen endring fra 2017 for fem av tolv. Det er størst reduksjon i gjennomsnittsnittlig vektet saltinnhold for *Deiger* (-51 prosent).

For kategoriene *kjøttkaker*, *boller*, *karbonader* og *saltet/krydret/marinert kjøtt* er det ingen endring i gjennomsnittlig uvektet saltinnhold i 2021 i forhold til 2016, men vektet gjennomsnittlig saltinnhold er henholdsvis 15 og 26 prosent høyere i 2021 enn i 2017 (figur 9).

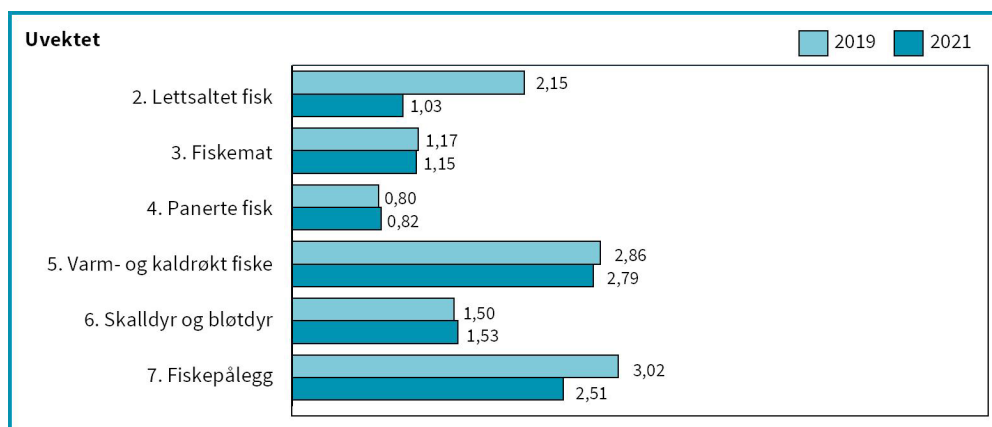
Figur 9 Utvikling i gjennomsnittlig saltinnhold i kjøttprodukter i perioden 2016 til 2021. De uvektede verdiene i årene 2017–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2016. De vektete verdiene for 2018–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2017

Fiskeprodukter

I saltlistene er gruppen Sjømatprodukter nå delt inn i syv hovedkategorier med elleve saltmål. Siden rapporten fra 2018 ble utgitt er gruppen *klippfisk* fjernet da klippfisk er et spesielt produkt når det gjelder saltinnhold. Det ble avdekket feilføringer i kategorien *krydret, marinert fisk* i TS data. Denne kategorien er derfor ikke tatt med i presentasjon av resultatene. Hovedkategoriene 3, 4, 5 og 6 har flere saltmål noe som gjør at disse ikke kan framstilles grafisk i prosent av saltmål.

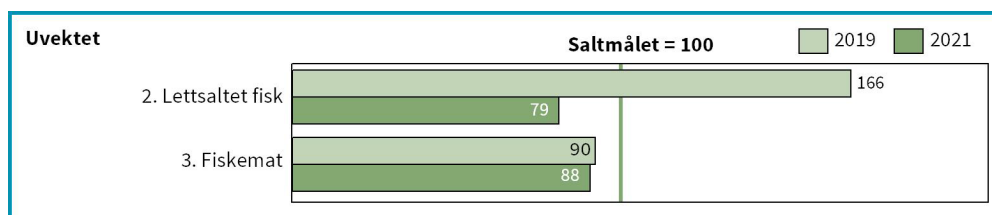
Figur 10 Gjennomsnittlig utvikling av saltinnhold i sjømatprodukter per kategori i g/100 g produkt i 2019 og 2021

Figur 10 viser at det har vært en reduksjon i saltinnhold i to av hovedkategoriene, nemlig *lettsaltet fisk* og *fiskepålegg*. Reduksjonen som vises på saltinnhold i gruppen for *lettsaltet fisk* er så stor at det stilles spørsmål om tallet hentet fra TS kan stemme.

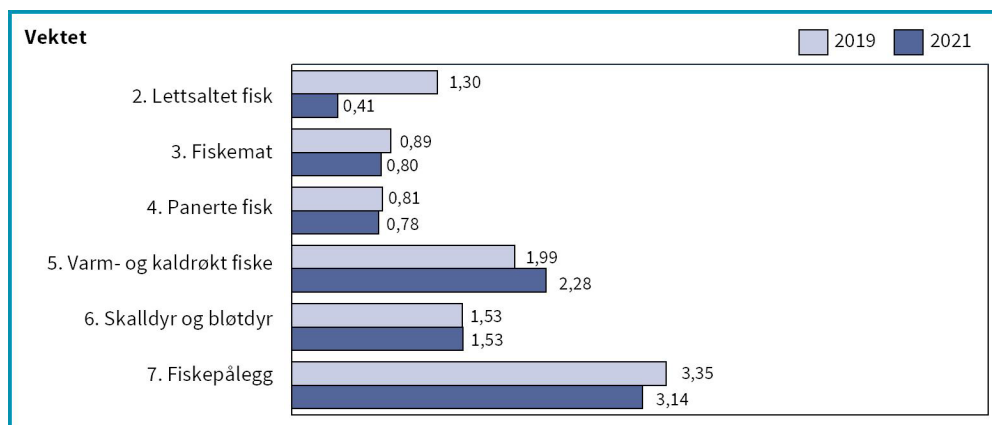
For de to kategoriene hvor det er satt ett saltmål, viser figur 11 at gjennomsnittlig saltinnhold er nedadgående for kategorien *Lettsaltet fisk* og uendret for kategorien *fiskemat*. Dette er volumproduktene i sjømatkategorien og reduksjon av salt i disse kategoriene er derfor av vesentlig betydning.

Figur 11 Gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen sjømatprodukter i 2019 og 2021

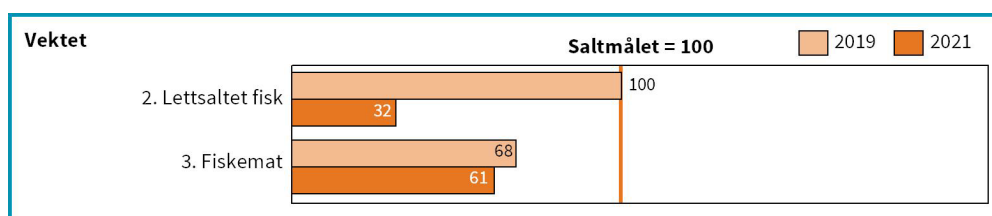
Figur 12 viser vektet gjennomsnittlig utvikling i g/100 g produkt for alle hovedkategoriene. Figuren viser en reduksjon eller uendrete verdier i alle kategoriene foruten *varm og kaldrøkte produkter*. For denne gruppen er salt et viktig konserveringsmiddel og det har så langt ikke lyktes næringen å finne en fullgod erstatning .

Figur 12 Vektet gjennomsnittlig utvikling av saltinnhold i sjømatprodukter per kategori i g/100 g produkt fra 2019 til 2021.

I de to fiskekategoriene med ett saltmål, *lettsaltet fisk* og *fiskemat*, er vektet gjennomsnittlig utvikling av saltinnhold nedadgående fra 2019 til 2021, som vist i figur 13. Kategorien *lettsaltet fisk* er kategorien som er redusert mest i forhold til 2019.

Figur 13 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i gruppen sjømatprodukter i 2019 og 2021.

I kategori *lettsaltet fisk* er det en høyere andel produkter som er innenfor saltmålet i 2021 enn i 2018, dette til tross for at saltmålet er skjerpet (tabell 4). For kategorien *fiskemat* er det om lag samme andel som er innenfor saltmålet i 2021 og 2018, men også her er saltmålet skjerpet i 2021 sammenlignet med 2018. På grunn av datakvalitet er det vanskelig å si noe om hvor de andre hovedkategoriene ligger i forhold til saltmålene som er satt.

Tabell 4 Sjømatprodukter. Veiledende saltmål og andel produkter innenfor saltmål i 2021 og 2018, for kategorier med ett saltmål

Matvaregruppe	Saltmål 2018 g/100g	Andel innenfor saltmålet 2018 (%)	Saltmål 2021 g/100 g	Andel innenfor saltmål 2021 (%)
2. Lettsaltet fisk	1,4	48	1,3	54
3. Fiskemat fersk og frossen	1,4	75	1,3	73

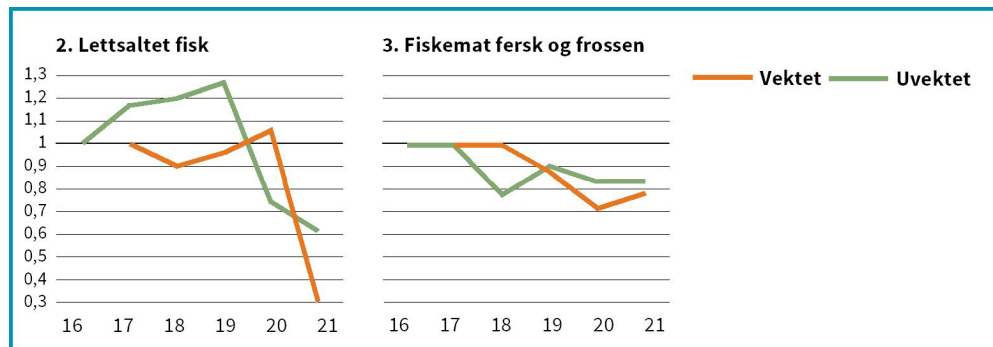
Utvikling i saltinnhold for fiskeprodukter 2016-2021

Utviklingen i gjennomsnittlig saltprosent for sjømat fra 2016 til 2021, viser at saltinnholdet i kategorien *lettsaltet fisk* økte i årene fram mot 2019 før nivået startet en nedadgående trend. Kategorien *fiskemat* har ligget stabilt under saltmålet hele veien. Begge kategoriene har ligget under saltmålet for 2021 siden 2019 (figur 14).

Ser vi på utviklingen av vektet gjennomsnittlig saltinnhold i de samme kategoriene, ser vi en litt annen utvikling der volumproduktene av *lettsaltet fisk* har hatt en

kraftig reduksjon i saltinnhold det siste året og *fiskemat* en svak økning. Begge kategoriene er under saltmål.

Figur 14 Utvikling i gjennomsnittlig saltinnhold i sjømatprodukter i perioden 2016–2021. De uvektede verdiene i årene 2017–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2016. De vektete verdiene for 2018–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2017

Meieri og spisefett

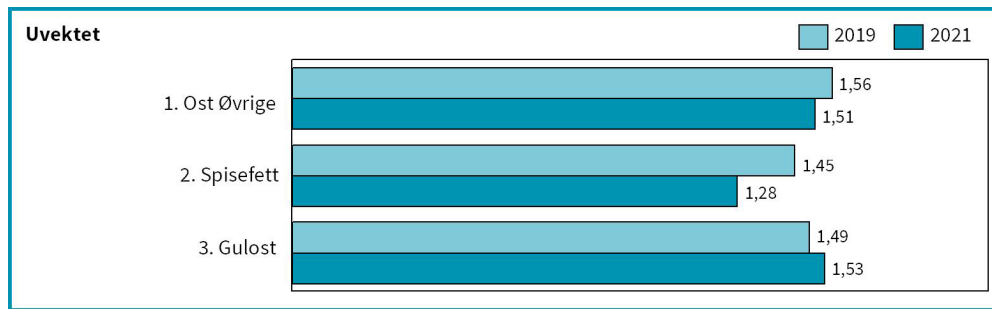
I saltlistene er gruppen Meieri- og spisefett delt inn i to hovedkategorier, ost og spisefett. Ost er inndelt i 8 underkategorier, og spisefett i 2, der margarin og smørblandede produkter igjen har 3 underkategorier. Spisefett har ett saltmål.

I TS er kategorien derimot delt inn i *gulost*, *ost øvrige* og *spisefett*. *Ost øvrige* i TS omfatter følgende underkategorier i saltlisten: Bløt umodnet ost, Cottage cheese, Muggoster, Smelteoster, Pultost og Salatoster. For disse kategoriene har saltmålene en variasjon fra 0,4 til 2,4 g salt/100 g vare. TS-dataene kan derfor ikke benyttes til å vurdere i hvilken grad de veiledende saltmålene i saltlisten er oppnådd for hver av disse ostetypene. For *gulost* er det ett saltmål.

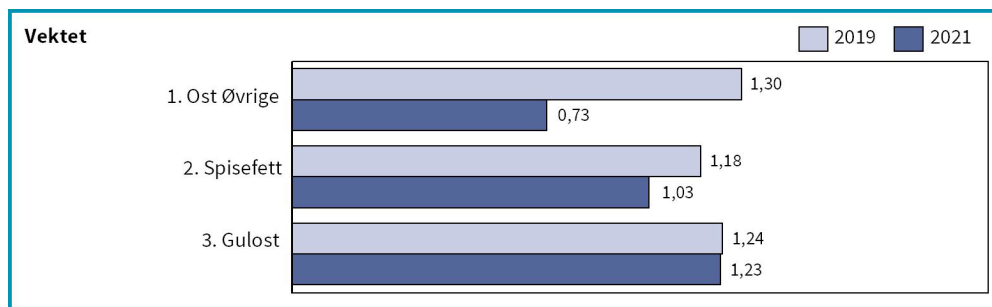
Figur 15 viser gjennomsnittlig saltinnhold i kategoriene fra 2019–2021. For *ost øvrige* og *gulost* har det ikke vært endring i gjennomsnittlig saltinnhold i denne perioden. For *spisefett* har det vært en reduksjon. For kategoriene *spisefett* og *gulost* ligger gjennomsnittlig saltinnhold over det veiledende saltmålet.

Figur 16 viser vektet gjennomsnittlig saltinnhold i kategoriene for 2019–2021. For ost, øvrige og spisefett har vektet gjennomsnittlig saltinnhold blitt redusert i perioden.

Figur 15 Gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i gruppen meieri- og spise fett 2019 og 2021

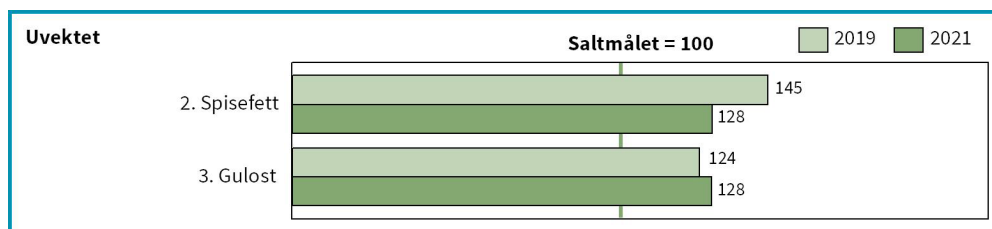
Figur 16 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i gruppen meieri- og spise fett 2019-2021

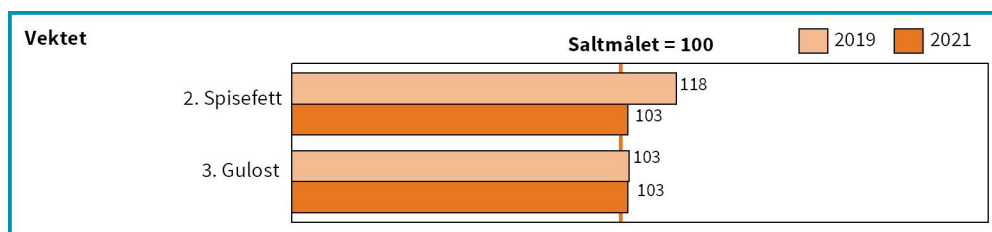
Figur 17 og 18 viser henholdsvis gjennomsnittlig saltinnhold og vektet saltinnhold i prosent av saltmålene. Både gjennomsnittlig og vektet gjennomsnitt ligger over de veiledende saltmålene for spisefett og gulost, men vektet gjennomsnitt er noe lavere.

For spisefett er det en reduksjon fra 2019 til 2021 for både gjennomsnittlig og vektet saltinnhold. Resultatene for denne kategorien viser en positiv utvikling. I kategorien gulost har det ikke vært noen endring i perioden.

Figur 17 Gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene for gulost og spisefett i 2019 og 2021

Figur 18 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene for gulost og spisefett i 2019 og 2021.

Tabell 5 viser andel produkter i hver kategori som er under eller på saltmålet, ved TS-datauttak i 2021. For spisefett er 59 prosent av produktene innenfor saltmål, mens for gulost gjelder det 41 prosent. Andel innenfor saltmålene er høyere i 2021 enn i 2018 for både spisefett og gulost.

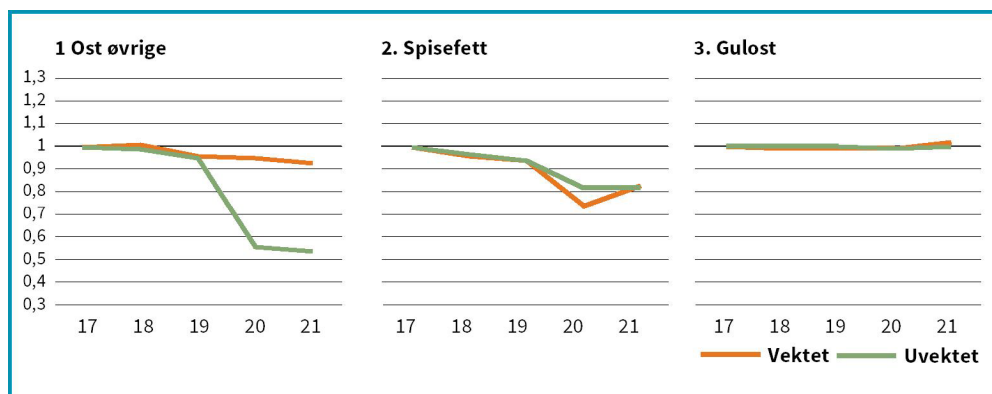
Tabell 5 Meieri- og spisefett. Antall produkter, og andel innenfor veiledende saltmål i 2018 og 2021 i kategorier med ett saltmål

Matvaregruppe	Saltmål 2018 g/100 g	Andel innenfor saltmål 2018 (%)	Saltmål 2021 g/100 g	Andel innenfor saltmål 2021 (%)
1. Ost, øvrige	0,4 - 2,5		0,4 - 2,4	
2. Spisefett	1,00	11	1,00	59
3. Gulost	1,20	32	1,20	41

Utvikling i saltinnhold for meieri og spisefett 2017-2021

Figur 19 viser utvikling av uvektet og vektet gjennomsnittlig saltinnhold fra 2017-2021. Perioden er satt fra 2017, da dette var første året med gulost som egen kategori. Uavhengig av saltmålene er det en positiv utvikling for *ost øvrige* og *spisefett* både når det gjelder uvektede og vektete beregninger. For *spisefett* var det en større reduksjon fra 2019 til 2020, deretter en økning siste år i de vektete beregningene. *Gulost* viser en svak økning i vektet gjennomsnitt siste året etter å ha ligget stabilt hele perioden.

Figur 19 Utvikling i gjennomsnittlig saltinnhold i meieri- og spisefett i perioden 2017 til 2021. Både de vektete og uvektede verdiene for i årene 2018-2021 er beregnet relativt til verdiene i 2017

Andre matvarer

Utvikling i gjennomsnittlig- og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i Andre matvarer i perioden 2019-2021

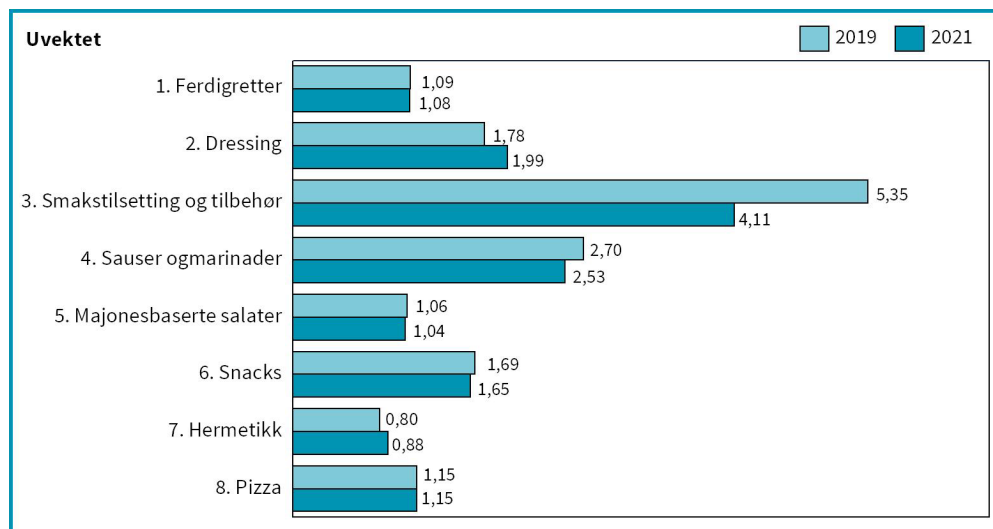
I saltlistene er gruppen Andre matvarer delt inn i 11 hovedkategorier med til sammen 40 saltmål. Det er et stort spenn i saltmålene. TS-dataene er derfor bare egnet til å si noe om endring i gjennomsnittlig- og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i hovedkategoriene 2019–2021.

Det er gjort enkelte endringer i kategoriene i Andre matvarer de siste årene. *Pizza* ble skilt ut som egen kategori i 2017 og *ketchup*, *sauser* og *saltede nøtter* ble skilt ut som egne kategorier i 2020. Dette ble gjort for å kunne følge utviklingen i de aktuelle kategoriene tettere. *Fine bakverk* og *grøt* ble flyttet til kategorien *kornvarer* i henholdsvis 2019 og 2020, og rapporteres derfor sammen med *kornvarer* fra 2021.

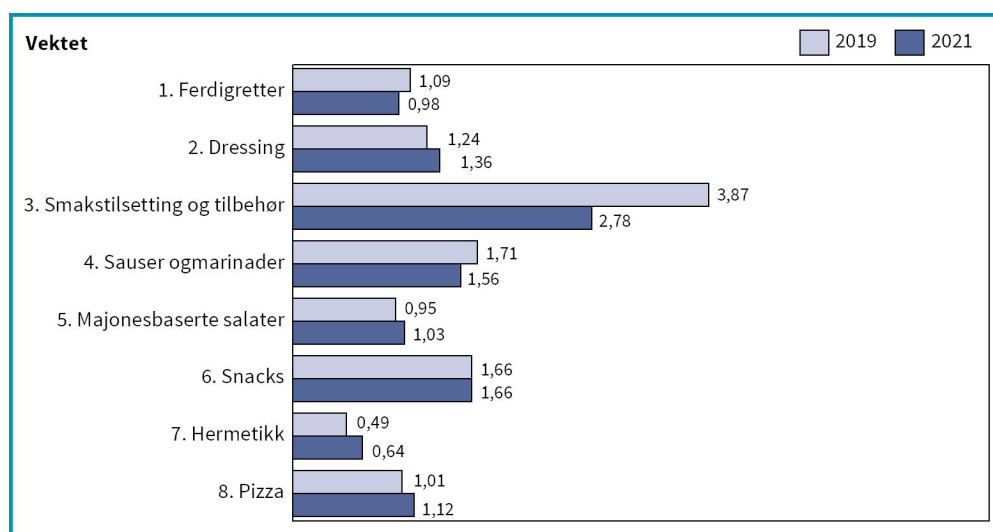
Som vist i figur 20 er gjennomsnittlig saltinnhold likt eller lavere for seks av kategoriene i 2021 enn i 2019, og vektet gjennomsnitt er likt eller lavere i fire av kategoriene (figur 21). For *pizza* er både gjennomsnittlig- og vektet gjennomsnittlig saltinnhold uendret.

Ettersom det er stor spredning i de veiledende saltmålene i denne gruppen, er det i flere av kategoriene ikke mulig å si noe mer om hvorvidt de ligger innenfor, eller over det veiledende saltmålet.

Figur 20 Gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i gruppen andre matvarer 2019-2021

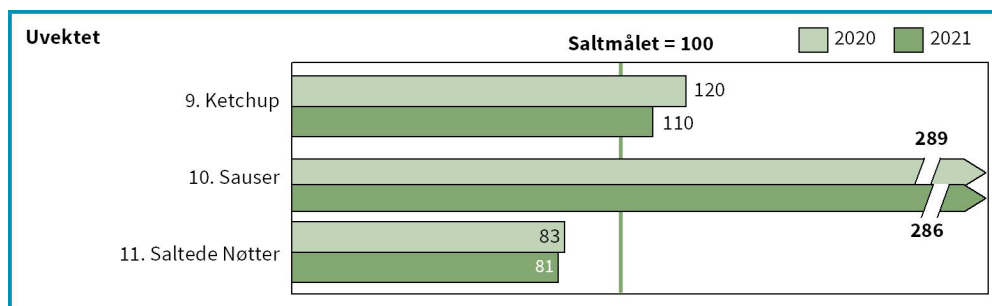

Figur 21 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold (g/100 g) i gruppen Andre matvarer 2019-2021

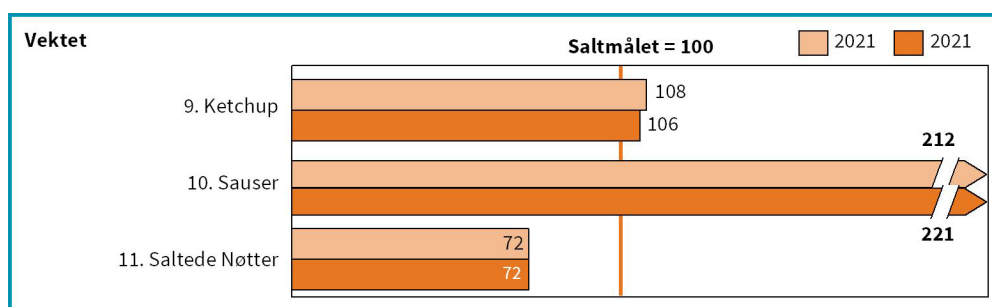

Ketchup, sauser og saltede nøtter har kun ett saltmål i hver sin kategori og det er derfor mulig å se på saltinnholdet relativt til saltmålet. Figur 22 og 23 viser henholdsvis gjennomsnittlig og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålet i 2020–2021. *Ketchup* har hatt en reduksjon i gjennomsnittlig saltinnhold i denne perioden. Det er ingen endring i saltinnhold for *sauser* og *saltede nøtter*.

Figur 22 Gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i kategoriene ketchup, sauser og saltede nøtter i 2020 og 2021.

Figur 23 Vektet gjennomsnittlig saltinnhold i prosent av saltmålene i kategoriene ketchup, sauser og saltede nøtter i 2020 og 2021.

Tabell 6 Andre matvarer. Veiledende saltmål og andel produkter innenfor saltmål i 2021

Matvaregruppe	Saltmål 2019-2021 g/100 g	Andel innenfor saltmålet 2021 (%)
9. Ketchup	1,6	22
10. Sauser (pulver, spiseklare, pastasauser mv)	0,9	42
11. Saltede nøtter	1	74

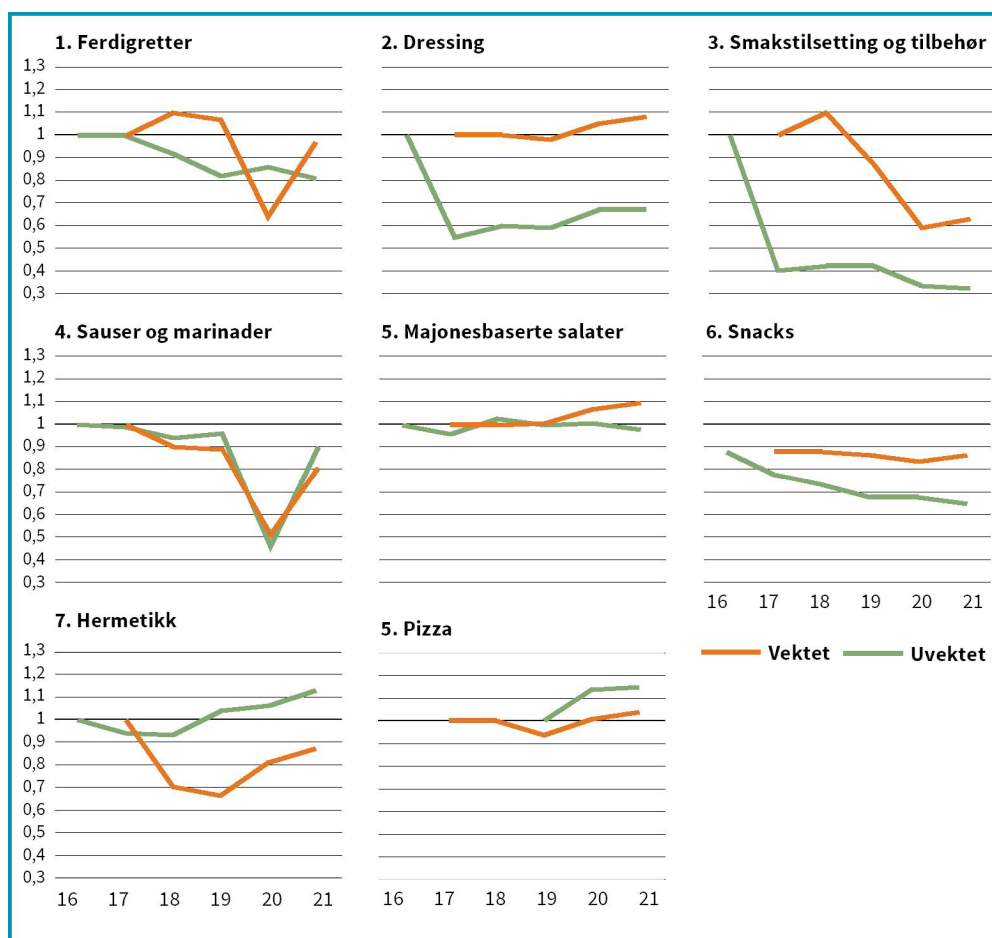
Tabell 6 viser andel produkter innenfor saltmålet i kategoriene *ketchup*, *sauser* og *saltede nøtter* i 2021. Det foreligger ikke tall fra 2018 da disse tre kategoriene først ble skilt ut i 2020. I kategoriene *ketchup* og *sauser* ligger under halvparten av produktene på eller under saltmålet, mens flertallet av produktene i kategorien *saltede nøtter* er innenfor målet.

Utvikling i saltinnhold for andre matvarer 2016-2021

Ketchup, *sauser* og *saltede nøtter* (gruppe 9, 10 og 11) omtales ikke i den langsiktige utviklingen da første måling var i 2020 og endringene er omtalt over.

I *Andre matvarer* er gjennomsnittlig saltinnhold redusert i fem av åtte kategorier i 2021 sammenlignet med første måling i 2016; det gjelder *ferdigretter*, *dressing*, *smaks-tilsetning og tilbehør*, *sauser og marinader* og *snacks* (figur 24). Vektet gjennomsnittlig saltinnhold er redusert i tre av åtte kategorier i 2021 sammenlignet med første måling i 2017; det gjelder *smakstilsetning og tilbehør*, *sauser og marinader* og *hermetikk*. Dette viser at saltinnholdet er redusert i flere kategorier, men at det er stort potensial for å redusere saltinnholdet ytterligere, spesielt i volumprodukter. Ettersom vektet gjennomsnittlig saltinnhold har gått ned i færre produktkategorier enn gjennomsnittlig saltinnhold bør man også se på hvordan man kan dreie salget mot mindre salte produkter med andre og flere tiltak, som for eksempel markedsføring og kommunikasjon.

Figur 24 Utvikling i gjennomsnittlig saltinnhold i Andre matvarer 2016–2021. De uvektede verdiene i 2017–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2016. De vektete verdiene i 2018–2021 er beregnet relativt til verdiene i 2017

4.2 Kunnskaps- og kompetansespredning

Det overordnede målet med kommunikasjonsarbeidet om salt har vært å øke kunnskapen om saltkilder, helsekonsekvenser av høyt saltinntak i befolkningen, og å synliggjøre hvilke grep folk selv kan gjøre for å redusere eget saltinntak både når de handler, er hjemme eller spiser ute. Det er også et ønske at satsningen skal bidra til at befolkningen skal bruke sin forbrukermakt og etterspørre produkter med mindre salt, slik at de bidrar til produktutvikling.

Holdningsarbeidet rundt salt er avhengig av langsiktighet, da det tar tid å endre holdninger og adferd. Det har vært gjennomført årlige kampanjer om salt fra Helsedirektoratet siden 2014:

- 2014: *Kutt ned på saltet ikke smaken.* Helsedirektoratet gjennomførte kampanje med vekt på små grep for å kutte saltinntaket
- 2015: *Se etter saltet.* I samarbeid med nordiske myndigheter gjennomførte helsedirektoratet felles kampanje om salt. I tillegg ble materiell fra 2014 vist i en fler-medial kampanje. Lansering av Saltpartnerskapet
- 2016: *Før i tiden utsatte vi oss for stor fare uten å forstå det. Det gjør vi fortsatt.* Helsedirektoratet understreket alvoret i helsekonsekvensene ved et for høyt saltinntak, og lanserte et nytt kampanjekonsept.

- 2017: Kampanjen som ble lansert i 2016, ble gjentatt som massemediekampanje. Budskapet var: *Før i tiden utsatte vi oss for stor fare uten å forstå det. Det gjør vi fortsatt.* Satte fokus på helserisiko knyttet til høyt saltinntak.
- 2018: *5 ways to 5 grams.* Helsedirektoratet kjørte sin kampanje under World Action on Salt. (WASH) - med vekt på hvor mye er for mye?
- 2019: *Se etter saltet.* Nytt felles nordisk kommunikasjonskonsept ble lansert. Kampanjen ble lagt under World Action on Salt. (WASH). Tema: it's time for action. Kampanjen gikk i sosiale medier, blant annet Facebook-postene: Spør en ekspert.
- 2020: Helsedirektoratet hadde ingen kampanjer på levevaner da all kommunikasjonsinnsats handlet om covid-19 situasjonen.
- 2021: *Bare Du*-konseptet. Kommunikasjon for å skape bevissthet hos forbrukere om eget saltinntak. Produksjon av korte «salt-filmer» for sosiale medier for å lede forbruker til salttesten på www.helsenorge.no/lev/salttest/#/

Målet med Helsedirektoratets kampanjer har vært konsentrert rundt tre hovedområder: 1) Mengden salt – hvor mye er mye; 2) Kilder til salt; og 3) Helsekonsekvenser av for stort saltinntak.

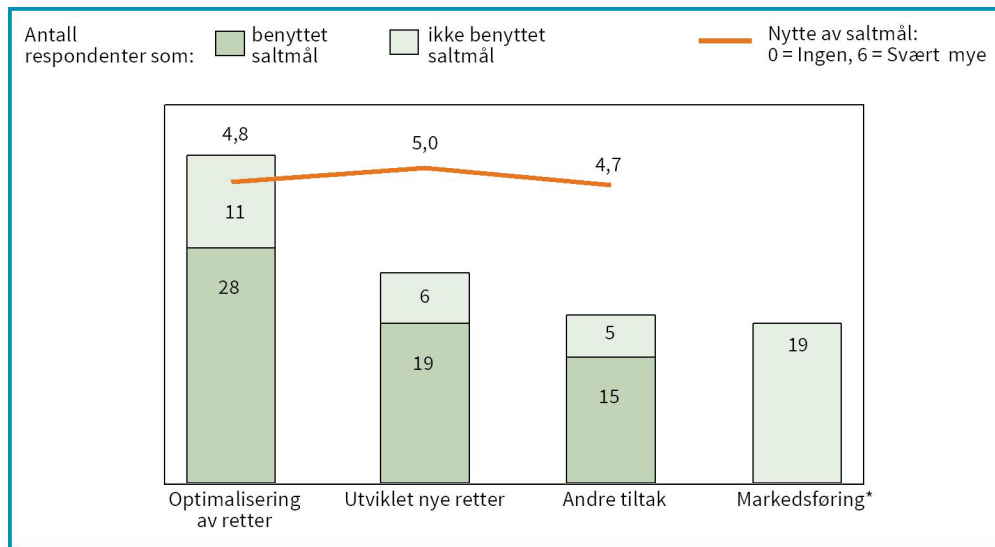
4.3 Aktørenes erfaringer med partnerskapsarbeidet

Aktørenes erfaringer med Saltpartnerskapet ble kartlagt i en spørreundersøkelse gjennomført i mars 2022. Blant de 58 respondentene var det 15 som representerte bransjeforeninger, forsknings- og utviklingsinstitusjoner eller andre organisasjoner, mens de resterende representerte produsenter, grossister, handel og servering.

Som hovedmotivasjon for å være med i Saltpartnerskapet, oppga de fleste at det var en del av samfunnsansvaret å fremme god folkehelse.

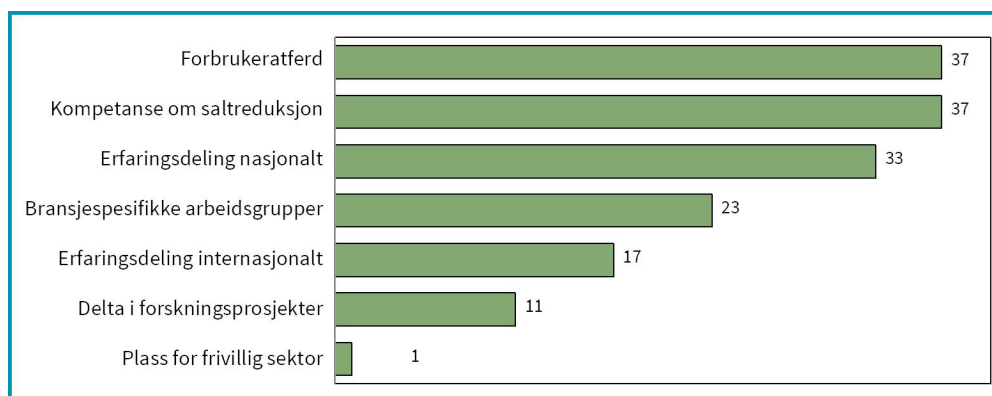
Av de 58 aktørene som svarte, var det 47 som hadde gjennomført minst ett tiltak knyttet til saltreduksjon i løpet av perioden 2019-2021. Som vist i figur 25, var optimalisering av eksisterende retter og produkter og utvikling av nye produkter de to viktigste tiltakene. Saltmålene beskrevet i Saltlistene ble benyttet i gjennomføringen av om lag tre av fire tiltak. Aktørene uttrykte at Saltmålene var nyttige for gjennomføringen av tiltakene.

Figur 25 Antall tiltak gjennomført i forbindelse med Saltpartnerskapet i 2019–2021: Antall som benyttet/ikke benyttet saltmål i forbindelse med tiltaket, og hvor stor nytte de hadde av saltmålene. For markedsføring er det ikke spurt om bruk av saltmål (n = 58)

Aktørene ble også spurt om hva de ønsket skulle bli vektlagt i det videre arbeidet med saltreduksjon. De tre områdene som ble framhevet som de viktigste var arbeid for å endre forbrukeradferd, økt kompetanse innen saltreduksjon, og erfaringsdeling på tvers av bransjen (figur 26). Dette samsvarer med at aktørene på et åpent spørsmål om hva som har vært mest utfordrende innenfor Saltpartnerskapet til nå, har vært å endre folks vaner, samt å endre produkter / lage nye produkter, men samtidig opprettholde holdbarhet, konsistens, farge og smak. Flere trekker fram behovet for økt kunnskap om salterstattere.

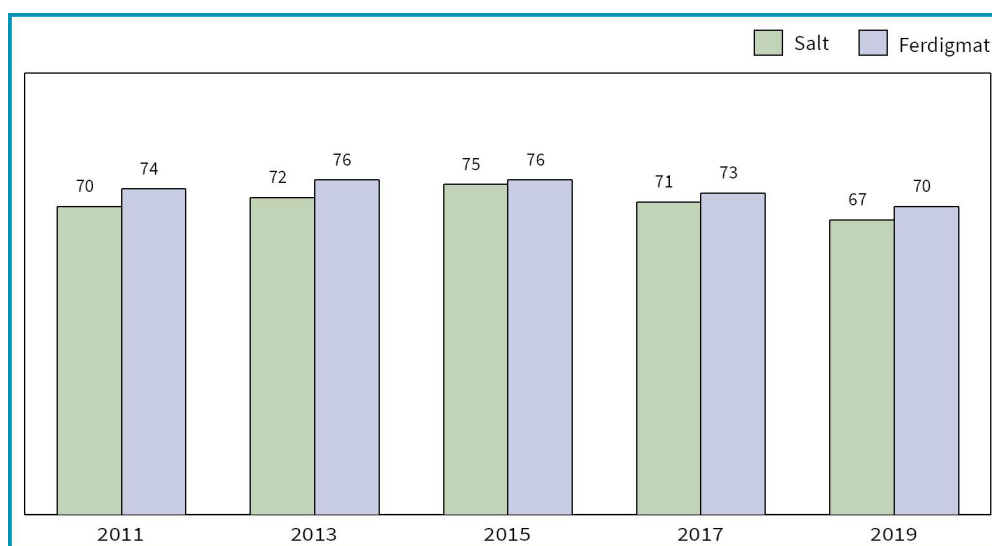
Figur 26 Partenes ønske for det videre arbeidet med salt (n = 58)

4.4 Forbrukernes kunnskap og holdninger

Data fra Norsk Spisefakta viser at om lag to av tre nordmenn svarer at de ikke vil spise for mye salt (figur 27). Denne andelen har vært stabil fra 2011 til 2019. Det er omtrent like stor andel som sier at de ikke ønsker å spise/drikke for mye ferdigmat.

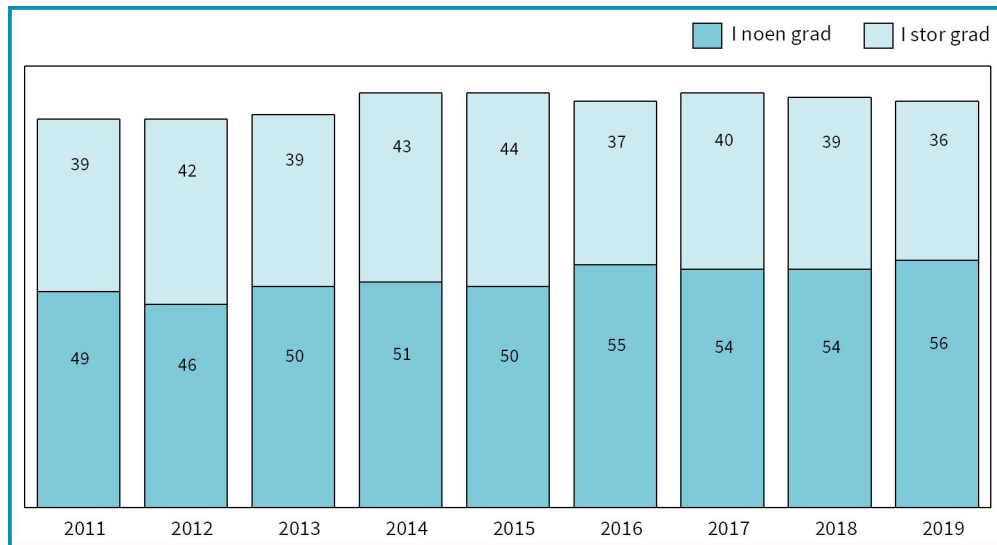
Figur 27 «Hvilke av disse tingene vil du helst ikke spise/drikke for mye av?» Data fra Norsk Spisefakta 2019/20

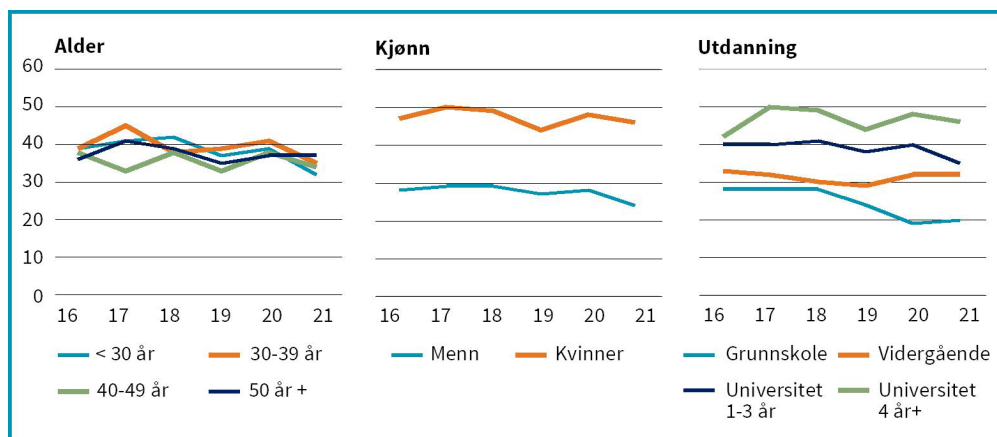
Data fra Norstat viser at rundt 90 prosent av befolkningen i noen eller stor grad ønsker å velge sunne alternativer når de handler matvarer (figur 28). Fra 2011 til 2019 har de samlede tallene for disse to kategoriene variert mellom 88 og 94 prosent – i den siste målingen i 2019 var det 36 prosent som sa at de i stor grad prøvde å handle sunne alternativer, og 56 prosent som sa at de i noen grad prøvde.

Kvinner svarer oftere enn menn at de i stor grad er opptatt av å handle sunne matvarer, personer med høyere utdanning prøver å velge sunnere enn de med lavere utdanning, mens det ikke er noen særlige forskjeller mellom aldersgrupper (figur 29).

Figur 28 «I hvilken grad prøver du å velge sunne alternativer når du handler matvarer?». Basert på data fra Norstat 2021

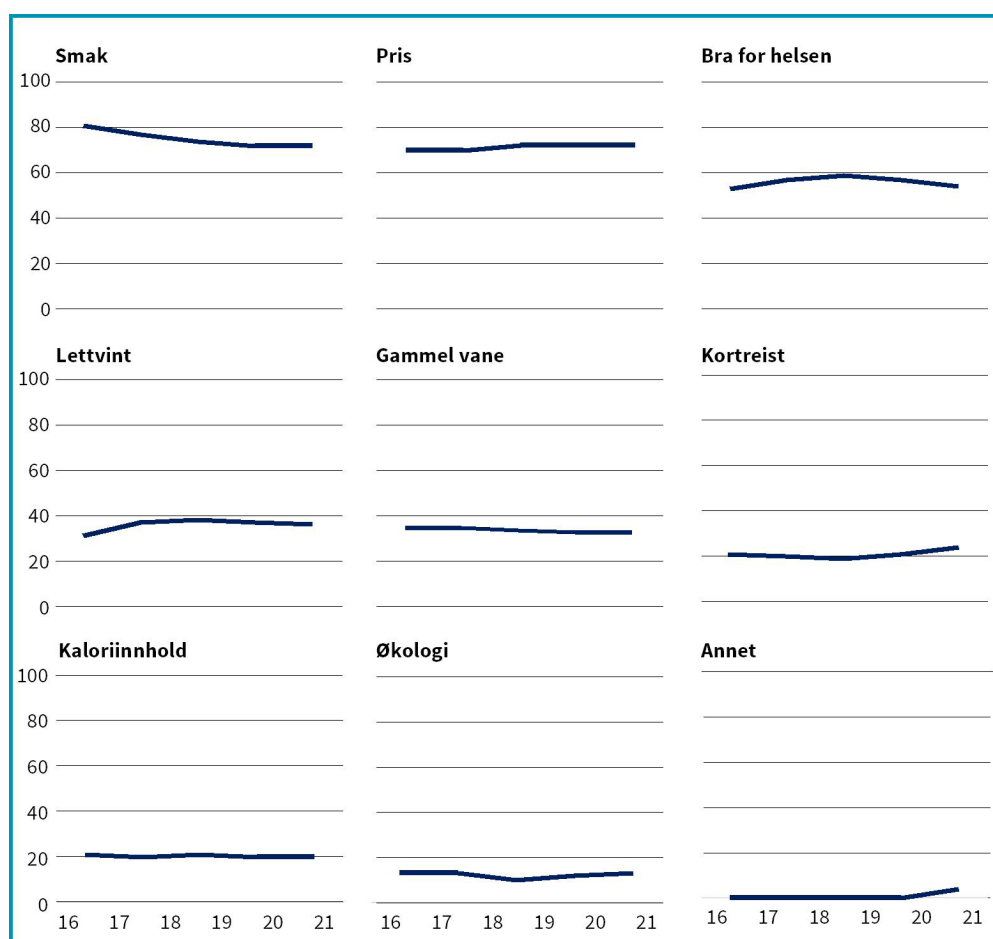
Figur 29 Handle sunne matvarer etter alder, kjønn og utdanning. Basert på data fra Norstat 2021

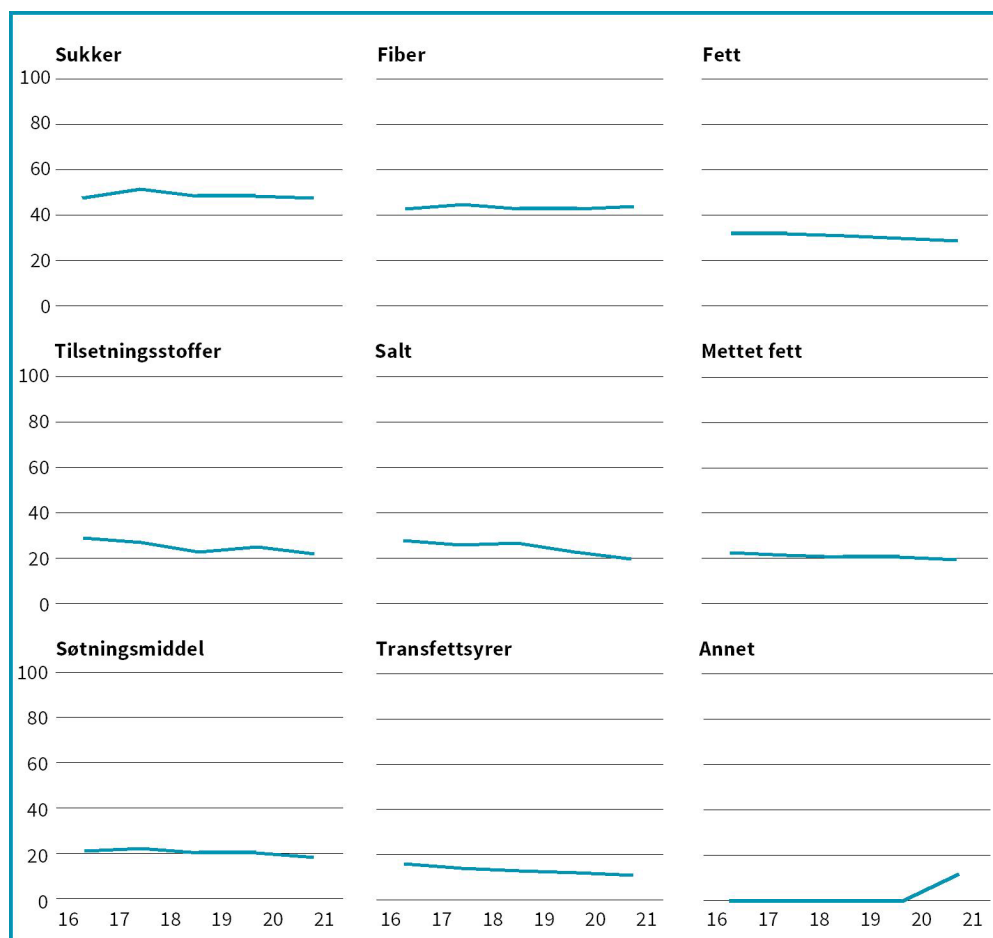
Undersøkelsen fra Norstat viser videre at det er smak og pris som er de to faktorene folk legger mest vekt på når de handler mat (se figur 30). Forhold knyttet til helsen kommer på en tredjeplass, etterfulgt av at det skal være raskt eller enkelt å tilberede. Tallene fra 2016 til 2021 viser at det er den samme rangeringen over hva som er viktig i alle de fem årene det er rapportert på.

Når det gjelder hvilke næringsstoffer maten inneholder, er om lag halvparten opptatt av sukkerinnholdet (figur 31). Noe over 40 prosent er opptatt av innholdet av fiber og/eller fullkorn, mens om lag 30 prosent legger vekt på innholdet av fett. I 2021 var det 20 prosent som la vekt på innholdet av salt, en noe synkende tendens fra 2017 hvor det var 28 prosent som svarte at de la vekt på saltinnholdet når de handlet mat.

Figur 30 Hva legger du mest vekt på når du kjøper matvarer (ytre faktorer)? Basert på Norstat data 2021

Figur 31 Hva legger du mest vekt på når du kjøper matvarer (innhold)? Basert på Norstat data 2021

5 Oppsummering og konklusjon

Det overordnede målet med Saltpartnerskapet har vært å redusere befolkningens inntak av salt. Gjennom samarbeidet mellom matbransjen og helsemyndighetene, har ønsket vært å oppnå saltreduksjon i eksisterende matvarer, lavt saltinnhold i nye produkter, og økt oppmerksomhet rundt saltreduksjon i alle ledd, fra produsent til forbruker.

Saltpartnerskapet 2015–2018 utarbeidet veiledende mål for saltinnhold i 100 matvarekategorier i de såkalte *Saltlistene*. Disse målene har blitt justert for en del av kategoriene i 2019–2021 (vedlegg 2). Listene har vist seg svært nyttige og er mye brukt av partene i Saltpartnerskapet.

Saltinnholdet i matvarer er blitt fulgt ved å følge deklareerte verdier for salt ved hjelp av databasen til Tradesolution. Databasen inkluderer alle matvarer på det norske markedet, uavhengig av om produsent og/eller leverandør er med i Saltpartnerskapet. Tradesolution dataene viser at matbransjen har jobbet systematisk med å få ned saltinnholdet i mange produktgrupper. I oppsummeringen av resultatene fra Saltpartnerskapet i 2015–2018, ble det vist at om lag 40 prosent (11 av 27) matvarekategorier som hadde egne saltmål, hadde klart å oppnå det. De tilsvarende tallene for 2021 var 54 prosent (14 av 26 matvarekategorier).

Fafos undersøkelsen viser at matbransjen verdsetter samarbeidet på tvers av bransjen og med myndighetene høyt. Det er særlig to områder de trekker fram som viktige å jobbe med videre, det ene er forbrukeradferd, og det andre er kompetanse knyttet til saltreduksjon, inkludert bruk av salterstatutter. Hovedmotivasjonen for å være med, er hos de fleste at arbeidet for god folkehelse er en del av bedriftenes samfunnsansvar.

Arbeidet innad i matbransjen har vært viktig, og det er også der det er enklest å måle resultater. Befolkningens saltinntak har ikke vært målt siden 2011 i Norkost 3, og det forventes ikke nye Norkost-tall før i 2024 (FHI, 2022). Det arbeides med ulike metoder for å kunne monitorere det overordnede målet med Saltpartnerskapet.

Tallene fra Norstat i 2019/20 viser at om lag en tredjedel av respondentene er svært opptatt av å velge sunne alternativer når de handler mat. Det er smak og pris som er de viktigste ytre parameterne ved valg av matvarer. Når det gjelder innholdet i matvarene folk handler, er det sukker, fett og fiber som er de tre viktigste faktorene – salt kommer først på en fjerde plass.

Saltpartnerskapet har oppnådd mye siden starten i 2015. Matbransjen har samarbeidet systematisk om å få til en gradvis saltreduksjon i små steg. Dette er en prosess som må ta tid, da det er små, gradvise endringer som må til for å lykkes.

Arbeidet med redusert salt i matvarer har vært drevet av partenes motivasjon for å bidra til bedre folkehelse.

Referanseliste

- Aljuraiban GS, Jose AP, Gupta P, Shridhar K, Prabhakaran D. (2021). Sodium intake, health implications, and the role of population-level strategies. *Nutr Rev.* 2021 Feb 11;79(3):351-359. <https://doi.org/10.1093/nutrit/nuaa042>.
- CASH. (1996). *Action on salt*. <https://www.actiononsalt.org.uk/about/>
- FHI (2022). *Norkost 4-Nasjonale kostholdsundersøkelse*. <https://www.fhi.no/studier/nasjonale-kostholdsundersokelser/norkost-4--nasjonale-kostholdsundersokelsen/>
- Fødevarestyrelsen (2019). *Årsrapport 2019*. Fødevarestyrelsen.
- Greiff K, Josefsen KD (2013) Salterstatter muligheter og utfordringer ved de ulike hovedgruppene. *MeatEat kostholdskonferanse*, 5.11.13, Vulkan Oslo.
- Helsedirektoratet (2014). *Samarbeidsavtale vedrørende Saltpartnerskapet med mål om reduksjon av saltinnholdet i matvarer og servert mat for bedre folkehelse* (avtale 2015–2018).
- Helsedirektoratet (2016). *Saltredusert kost*. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 22. desember 2016)
- Helsedirektoratet (2017). *Årsrapport 2016 Saltpartnerskapet*.
- Helsedirektoratet (2018). *Saltpartnerskapet 2017* Styringsgruppens årsrapport.
- Helsedirektoratet (2019). *Saltpartnerskapet 2015-2018. Fremdrift og måloppnåelse*. IS-2838. Helsedirektoratet.
- Helsedirektoratet (2021). *Samarbeidsavtale vedrørende Saltpartnerskapet med mål om reduksjon av saltinnholdet i matvarer og servert mat for bedre folkehelse* (avtale 2019–2021).
- Helse- og omsorgsdepartementet (2013) *NCD-strategi 2013–2017. For forebygging, diagnostisering, behandling og rehabilitering av fire ikke-smittsomme folkesykdommer: hjerte- og karsykdommer, diabetes, kols og kreft*.
- Helse- og omsorgsdepartementet (2014). *Felles innsats for å redusere saltinntaket med 15% innen 2018*.
- Helse- og omsorgsdepartementet (2014b). *Reduserer salt i maten*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Reduserer-salt-i-maten/id2009033/?expand=factbox2503284>
- Helse- og omsorgsdepartementet (2015). *Forskrift om frivillig merking av næringsmidler med Nøkkelhullet*.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2016). *Intensjonsavtale om tilrettelegging for et sunnere kosthold*. <https://www.helsedirektoratet.no/tema/kosthold-og-ernaering/matbransje-serveringsmarked-og-arbeidsliv/intensjonsavtalen-for-et-sunnere-kosthold>
- Helse- og omsorgsdepartementet (2019). *Folkehelsemeldinga. Gode liv i eit trygt samfunn*. Meld. St. 19 (2018-2019).
- Helse- og omsorgsdepartementet (2019). *Samarbeid gir resultater – signerer ny avtale for sunnere kosthold*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/hod/nyheter/2021ny/samarbeid-gir-resultater-signerer-ny-avtale-for-sunnere-kosthold/id2856311/>
- Hunter, R. W., Dhaun N. & Bailey, M. A. (2022). The impact of excessive salt intake on human health. *Nat Rev Nephrol* 18, 321–335. <https://doi.org/10.1038/s41581-021-00533-0>
- WHO (2012). *Guideline: Sodium intake for adults and children*.
- WHO (2016). *The SHAKE Technical Package for Salt Reduction*. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data.
- World Health Organization (2021). *New WHO Benchmarks Help Countries Reduce Salt Intake and Save Lives*.

Vedlegg 1 Oversikt over partnerne i Saltpartnerskapet

Tilsluttet Intensjonsavtalen, Innsatsområde 1:

1. AS Pals
2. Bakehuset AS
3. Baker Brun AS
4. Best Stasjon AS
5. BKLF AS
6. Brynhild Gruppen
7. CarePacks
8. Cernova/Nærbakst, Mesterbakeren AS, Norgesmøllene
Cerenova, Nærbakst, Mesterbakeren og Norgesmøllene har valgt å rapportere samlet, og telles her som én aktør
9. Circle K Norge AS
10. Coop
11. COOR Service Management AS
12. Den Stolte Hane AS
13. Domstein Sjømat AS
14. Duga AS
15. Fatland Jæren AS
16. Findus Norge AS
17. Fjordland AS
18. GO2Grill Patricias Gatekjøkken
19. Grilstad
20. H. A. Brun AS
21. Hoff SA
22. Holmens AS
23. Insula AS
24. ISS Facility Services AS
25. JÆDER Ådne Espeland AS
26. Kavli Norge AS: O. Kavli AS & Q-meieriene
O. Kavli AS & Q-meieriene: har valgt å rapportere samlet, og telles her som én aktør
27. Kolonial.no
28. Lantmännen Unibake
29. Lerøy Seafood
30. Matbørsen AS
31. Mills
32. Mondelez Norge AS
33. MAARUD AS
34. Nestlé
35. NHO Mat og Drikke
36. NHO Reiseliv
37. NHO Service og Handel

Antall partner 31.12.21: 83

Tilsluttet intensjonsavtalen,
innsatsområde 1: 57

Ikke tilsluttet intensjonsavtalen: 26

38. Norges frukt- og grønnsaksgrossisters Forbund
39. NorgesGruppen
40. NorgesGruppen Servicehandel AS
41. Nortura
42. Orkla
43. Rema
44. Salatmestern AS
45. Scandic Hotels AS
46. Scandza: Synnøve Finden AS/Finsbråten AS/Leiv Vidar AS
Scandza, Synnøve Finden AS, Finsbråten AS og Leiv Vidar AS har valgt å rapportere samlet, og telles her som én aktør
47. Sjømat Norge
48. Slåtto Marketing AS
49. ST1 Norge AS
50. Tine
51. Toma Facility Services AS
52. Toma Mat AS
53. Umoe Restaurants AS/Dely AS
54. United Bakeries
55. Virke
56. Virke KBS
57. YX Norge AS

Ikke tilsluttet intensjonsavtalen

1. Animalia
2. Brød.Ringstad
3. Compass Group
4. De 3 stuer AS / Nå: 4Service Kantiner AS
5. Finn Hunstad AS
6. Forbrukerrådet
7. Furset Kantine AS
8. Haugen Gruppen AS
9. Kost og Ernæringsforbundet
10. Kreftforeningen på vegne av NCD alliansen
11. Nibio
12. Nofima AS
13. Norice seafood (tidl. Pro Innova)
14. Oluf Lorentzen AS
15. Opplysningskontoret for brød og korn
16. Oslo MET
17. Norsk Kylling
18. Norsk Sjømatbedrifters Landsforening
19. Pers Kjøkken
20. Roar Stang Kjøtt AS
21. Saltimport AS
22. Santa Maria Norge AS
23. SINTEF
24. Sodexo AS
25. Strøm Larsen AS
26. Toten kjøtt AS

Vedlegg 2 Veiledende mål på gjennomsnittlig saltinnhold i matvarekategorier (saltlistene)

Kornvarer

Hovedkategori	Underkategori	Saltmål g salt/100 g vare
1. Fersk brød		0,9
2. Fryste bakervarer		1,0
3. Langtidsholdbare brødprodukter		1,0
4. Bagetter		1,1
5. Knekkebrød		0,9
6. Brød og knekkebrød med fyll Inkluderer knekkebrød med salttopping		1,2
7. Melmiks og kakemiks	7.1 Melmiks	0,8
	7.2 Kakemiks	0,8
8. Frokostblandinger	8.1 Müsli	0,3
	8.2 Andre frokostblandinger	
	8.2.1 Naturell og smaksatt med bær/honning/yoghurt etc.	0,8*
	8.2.2 Smaksatt med kakao/sjokolade	0,7
	8.3 Grøt tørrvare	0,6
	8.4 Cerealbarer	0,3

* Saltmålet på 0,8 g/100 g vare er basert på at det største produktet i volum i denne kategorien er ekskludert. Dette forsvares med at dette produktet kompenserer et veldig lavt saltinnhold med et veldig høyt sukkerinnhold. Noe som gir et feil bilde av underkategorien «Andre frokostblandinger» når man beregner kategorigjennomsnittet.

Kjøttprodukter

Hovedkategori	Underkategori	Saltmål g salt/100 g vare
1. Deiger		0,8
2. Hamburgere		0,9*
3. Farser		1,5
4. Pølser		1,6
5. Kjøttkaker, -boller og karbonader		1,6
6. Pålegg		1,8
7. Leverpostei, paté		1,5
8. Saltet, krydret og marinert kjøtt	8.1 Stikksaltede produkter	1,2**
	8.2 Krydret/marinert	1,2**
9. Saltet, røkt kjøtt	9.1 Bacon, sideflesk	2,1***
	9.2 Øvrige produkter (f.eks. sommerskinke)	2,1***
10. Spekepølser (norskproduserte)		5,0
11. Spekeskinke (norskproduserte)		7,5
12. Fenalår		8,5

* Saltinnholdet monitoreres i rå blanding/produkt

**16.1 og 16.2 er slått sammen til et felles mål for å følge kategoriene i uttrekk i Tradesolution

***17.1 og 17.2 er slått sammen til et felles mål for å følge kategoriene i uttrekk i Tradesolution

Fiskeprodukter

Hovedkategori*	Underkategori	Saltmål g salt /100 g vare
1. Krydret, marinert fisk		0,7
2. Lettsaltet fisk		1,3
3. Fiskemat, fersk og frossen <i>Fiskeboller, fiskepudding, fiskekaker, fiskeburger, laksepaté.</i>		1,3
4. Panerte fiskeprodukter	4.1 Vanlig panering	0,7
	4.2 Tempura-type panering (pga. bruk av natrium bikarbonat/bakepulver)	1,0
5. Varm- og kaldrøkte fiskeprodukter av rød/hvit fisk	5.1 Kaldrøkte fiskeprodukter	3,0
Gruppen omfatter røke-/gravlaks, varm - /kald-røkt makrell, peppermakrell, varmrøkt skivet fiskefilet, kaldrøkt skivet fiskefilet m.fl.	5.2 Varmrøkte fiskeprodukter	2,0
6. Skalldyr og bløtdyr	6.1 Reker i lake	2,3
	6.2 Andre produkter i lake	1,6
7. Fiskepålegg	7.1 Pålegg skivet	Fjernet**
	7.2 Pålegg halvkonserver fisk	
	7.2.1 Gruppen omfatter, sursild, kryddersild.	3,0
	7.2.2 Ansjos, appettsild	7,3
	7.3 Pålegg hermetikk. Gruppen omfatter helkonserver som makrell i tomatsaus på boks, sardiner på boks, tunfisk i gelé eller vann, blåskjell på boks, rognprodukter m.fl.	1,0
	7.4 Konserverte rognprodukter og kaviar	
	7.4.1 Kokt rogn	1,3
	7.4.2 Sukker/saltet rognprodukter - kaviar	5,2
8. Klippfisk/saltfisk		Fjernet***

* Fiskerivarer dvs. saltvanns- eller ferskvannsdyr samt muslinger som ikke er tilsatt salt er ikke omfattet i saltlisten. Bearbejdede produkter som er sløyet, hodekappet, skåret i skiver, filetert og kværnet er ikke tatt med.

** 27.1 er fjernet da det ikke lenger finnes produkter på markedet som hører hjemme i den gruppen.

***28 er fjernet da denne gjaldt spiseklare produkter og som det ikke er mulig å monitorere.

Meieri og spisefett

Hovedkategori	Underkategori	Saltmål g salt/100 g vare
1. Ost	1.1 Gul ost Bløte og harde oster, mozzarella	1,2
	1.2 Bløt umodnet ost	
	1.2.1 Naturell	0,8
	1.2.2 Smaksatt	0,9
	1.3 Cottage cheese	0,4
	1.4 Muggoster	
	1.4.1 Hvit	1,4
	1.4.2 Blå	2,4
	2.5 Smelteoster	1,9
	2.6 Pultost	2,0
	2.7 Salat-oster (feta m.fl.)	2,4
	2.8 Analoge produkter F.eks. «pizzatopping» som revet ost tilsatt smelte-produkter og potetstivelse (ikke kun som anti-klumpmiddel) og «toast-ost» som skiveskåret smelteost.	1,2
2. Spisefett	2.1 Smør	1,0
	2.2 Margariner og smørblandede produkter	
	2.2.1 Bordmargariner, fullfett	1,0
	2.2.2 Bordmargariner, lett	1,0
	2.2.3 Baking/steking margariner	1,0

Andre matvarer

Hovedkategori	Underkategori	Saltmål g salt/100 g vare
1. Ferdigretter	1.1 Ferdigretter – Dypfryst	
	1.1.1 Pizza med salttopping	1,2
	1.1.2 Pizza uten salttopping	0,9
	1.1.3 Wrap/rull	1,1
	1.1.4 Spiseklare supper	0,8
	1.1.5 Middags- og lunsjretter Panneretter, form/ovnsretter, gryteretter.	0,8
	1.1.6 Semiferdige retter. Ferdigretter som ikke er beregnet å utgjøre et komplett måltid, men er ment som en komponent til middagen/lunsjen. (f.eks. pizzabunn, kjøtt/fisk i saus, vegetariske retter, kjøtterstattere, couscous, pilaff, falafel m.m.).	1,2
	1.1.7 Tilbehør	
	1.1.7.1 Smaksatte potetprodukter (potetstappe, ovnspoteter, diverse grønnsaker o.l.)	0,6
	1.1.7.2 Wok grønnsaker	0,4
	1.2 Ferdigretter – På kjøll	
	1.2.1 Spiseklare supper, kyllings-, fiske-, kjøtt- og vegetarretter	0,8
	1.2.2 Wraps/sandwich	0,9
	1.2.3 Middags- og lunsjretter. Hurtig/porsjonsmiddag, pastaretter	0,8
	1.2.4 Semiferdige retter/ middagskomponenter. Ferdigretter som ikke er beregnet å utgjøre et komplett måltid, men er ment som en komponent til middagen/lunsjen. (f.eks. pizzabunn, kjøtt/fisk i saus, vegetariske retter, kjøtterstattere, couscous, pilaff, falafel m.m.).	1,2
	1.2.5 Tilbehør Stappe/ stuing, grønnsakspanne.	0,8
	1.2.6 Grøt, ferdig tilberedt Spiseklar, uten tilbehør)	0,3
	1.3 Ferdigretter – Tørrvarer	
	1.3.1 Middags- og lunsjretter. Pastaretter, ovnsretter, småretter, gryteretter, måltidskit (spiseklar).	0,8
	1.3.2 Tilbehør Stappe/ stuing m.m.	0,5
2. Dressing	2.1 Majones	
	2.1.1 Fullfett majones	0,6
	2.1.2 Lettmajones	0,9
	2.2 Majonesbaserte dressinger, crème fraîche og olje- og eddikdressinger. Vinaigrettes, remulade m.m.	1,6
	2.3 Ketchup	1,6
	2.4 Sennep	1,1
	2.5 Dip (våt)	1,0

Andre matvarer, forts.

Hovedkategori	Underkategori	Saltmål g salt/100 g vare
3. Smakstilsetning og tilbehør	3.1 Buljong. Inkluderer alle former dvs. pulver, blokk/terning, gele samt flytende/fond	0,8
	3.2 Krydderblandinger	
	3.2.1 Meksikansk kryddermix (Taco mix m.fl.)	14
	3.2.2 Andre kryddermix	15
	3.3 Dressingsbasis – Tørrvarer. Gruppen omfatter dressingmix og dip (spiseklar).	1,0
4. Sauser og marinader	4.1 Sauser	
	4.1.1 Sauser – Tilbehør	0,9*
	4.1.2 Middagssauser (pulver og spiseklare)	
	4.1.3 Tomatsaus/orientalsksaus Inkluderer pastasauser	
	4.2 Pesto	2,2
	4.3 Soyasaus, fiskesaus, østerssauce osv.	12,7
	4.4 Marinader/grillolje/glaze	6,3
5. Majonesbaserte salater	5.1 Påleggssalater	
	5.1.1 med kjøtt	1,2
	5.1.2 med fisk eller skalldyr	1,1
	5.1.3 med grønnsaker/frukt	0,8
	5.2 Tilbehørssalater	0,7
6. Snacks	6.1 Standard potetchips samt mais- og hvetebaserte chips. Inkluderer potetchips og matchips i alle smaksvariantene.	1,3
	6.2 Ekstrudert snacks. Inkluderer ekstrudert snacks i alle smaksvariantene. F.eks. ostepops, popcorn og lignende.	1,9
	6.3 Ekspanderte snacks (pellet). Inkluderer alt ekspanderte snacks (f.eks. skjell med rekesmak, baconsmak, skruer m.m.).	2,6
	6.4 Saltede nøtter	1,0
7. Fine bakverk	7.1 Kaker/småkaker, wienerbrød, vafler/muffins og lignende - Ferdigbakte	0,8
	7.2 Søte kjeks	0,7
	7.3 Krydrede og saltede/smørbrødkjeks	1,4
	7.4 Kaker – dypfryst	0,5
8. Hermetikk	8.1 Bønner i saus	0,6
	8.2 Grønnsakskonserves	
	8.2.1 Grønnsakskonserves Inkluderer alle konserverte grønnsaker. Ekskluderer forarbeidede erter (lufttørket erter) og surkål, samt ekstra saltede grønnsaker (se. Kategori 8.2.2.).	0,9
	8.2.2 Ekstra-saltede grønnsakskonserves. Inkluderer ekstra saltede grønnsakskonserves som f.eks. soltørkede tomater, oliven, chili og jalapenos.	3,3

* 34.1.1., 34.1.2. og 34.1.3. er slått sammen til et felles mål for å følge kategoriene i uttrekk i Tradesolution

Vedlegg 3 Tradesolution data

Tabellene viser Antall varer, Gjennomsnittlig saltinnhold og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i 2019, 2020 og 2021. Høyrespaltene viser antall varer under og på, og antall over saltmålet, dessuten saltmålet i 2019-2022 i g salt/100 g vare.

Matvaregruppe og Hovedkategorier	2019			2020			2021			2021		2019-2021
	Antall	Snitt	Vektet	Antall	Snitt	Vektet	Antall	Snitt	Vektet	Under og på	Over	
Kornvarer												
1. Fersk brød	513	0,98	0,97	357	0,99	0,95	312	0,98	0,93	123	189	0,9
2. Fryste bakervarer	257	1,04	0,97	288	0,99	0,94	278	0,99	0,90	168	110	1
3. Langtidsholdbare brødprodukter	119	1,26	1,15	112	1,23	1,07	83	1,30	1,10	35	48	1
4. Baguetter	71	1,21	1,20	87	1,20	1,18	73	1,35	1,14	33	40	1,1
5. Knekkebrød	169	1,06	1,08	143	1,00	1,09	126	1,10	1,07	36	90	0,9
6. Brød og knekkebrød m/ fyll og/eller salttopping	110	0,99	1,05	75	0,97	1,03	52	1,03	1,03	46	6	1,2
7. Mel- og kakemiks	215	0,56	0,65	178	0,60	0,65	174	0,65	0,66	112	62	0,8
8. Frokostblandinger	130	0,45	0,49	132	0,44	0,46	109	0,45	0,43	-	-	0,3-0,8
9. Kjeks	18	1,31	1,29	82	0,94	1,06	131	0,98	0,92	-	-	0,7/1,4
10. Grøt							63	0,33	0,29	-	-	0,3/0,6
Kjøttprodukter												
1. Deiger	75	0,55	0,30	59	0,47	0,28	68	0,40	0,23	49	19	0,8
2. Hamburgere	124	1,26	1,56	129	1,27	1,08	90	1,28	0,99	28	62	0,9
3. Farser	14	1,93	1,83	20	1,56	1,62	15	1,48	1,52	9	6	1,5
4. Pølser	222	1,82	1,75	238	1,85	1,77	227	1,93	1,79	35	192	1,6
5. Kjøttkake, -bolle, karbonade	54	1,64	1,60	33	1,73	1,82	27	1,72	1,85	6	21	1,6
6. Pålegg	194	1,95	1,35	216	2,14	0,96	200	2,16	1,11	73	127	1,8
7. Leverpostei, paté	52	1,63	1,60	59	1,62	1,61	48	1,63	1,58	23	25	1,5
8. Saltet/krydret / marinert kjøtt	82	1,54	1,25	84	1,57	1,23	79	1,54	1,30	35	44	1,2
9. Saltet/røkt kjøtt	221	4,03	3,48	243	3,58	3,10	254	3,61	3,35	122	132	2,1
10. Spekepølser (norskproduserte)	231	4,84	5,10	228	4,92	5,11	204	4,89	5,14	132	72	5
11. Spekeskinke (norskproduserte)	57	5,92	7,35	48	5,93	7,58	54	5,90	7,58	34	20	7,5
12. Fenalår	25	6,93	7,41	30	7,47	7,97	31	7,40	7,94	27	4	8,5

Matvaregruppe og Hovedkategorier	2019			2020			2021			2021		2019-2021
	Antall	Snitt	Vektet	Antall	Snitt	Vektet	Antall	Snitt	Vektet	Under og på	Over	
Fiskeprodukter												
2. Lettsaltet fisk	28	2,15	1,30	20	1,25	1,25	26	1,03	0,41	14	12	1,3
3. Fiskemat fersk og frossen, Fiskeboller, fiskepudding, fiskekaker, fiskeburger, laksepaté	293	1,17	0,89	223	1,19	1,19	292	1,15	0,80	214	78	1,3
4. Panerte fiskeprodukter	41	0,80	0,81	24	0,87	0,87	29	0,82	0,78	-	-	0,7/1,0
5. Varm- og kaldrøkte fiskeprodukter av rød og hvit fisk (røke- og gravlaks, varm- og kaldrøkt makrell, peppermakrell, varm- og kaldrøkt skivet fiskefilet, m.fl.)	126	2,86	1,99	129	3,07	3,07	123	2,79	2,28	-	-	3,0/2,0
6. Skalldyr og bløtdyr	70	1,50	1,53	75	1,51	1,51	73	1,53	1,53	-	-	2,3/1,6
7. Fiskepålegg	108	3,02	3,35	107	2,74	3,27	106	2,51	3,14	-	-	1,0/7,3
Meieri- og spisefett												
1. Ost Øvrige	469	1,56	1,30	435	1,54	0,76	397	1,51	0,73	-	-	0,4-2,4
2. Spisefett	69	1,45	1,18	105	1,13	1,03	95	1,28	1,03	56	39	1
3. Gulost	198	1,49	1,24	275	1,48	1,23	338	1,53	1,23	138	200	1,2
Andre matvarer												
1. Ferdigretter	936	1,09	1,09	1127	1,14	0,65	930	1,08	0,98	-	-	16 verdier
2. Dressing	179	1,78	1,24	135	2,01	1,33	153	1,99	1,36	-	-	0,6-1,6
3. Smakstilsetting og tilbehør	247	5,35	3,87	170	4,22	2,60	163	4,11	2,78	-	-	0,8/14/15/1,0
4. Sauser og marinader	394	2,70	1,71	41	1,30	0,98	92	2,53	1,56	-	-	0,9-12,7
5. Majonesbaserte salater	82	1,06	0,95	101	1,07	1,00	112	1,04	1,03	-	-	1,2/1,1/0,8/0,7
6. Snacks	296	1,69	1,66	294	1,69	1,62	304	1,65	1,66	-	-	1,3/1,9/2,6/1,0
7. Hermetikk	189	0,80	0,49	197	0,82	0,60	197	0,88	0,64	-	-	0,6/0,9/3,3
8. Pizza	53	1,15	1,01	120	1,14	1,08	121	1,15	1,12	-	-	1,2/0,9
9. Ketchup	-	-	-	27	1,92	1,73	27	1,76	1,7	6	21	1,6
10. Sauser (pulver, spiseklare, pastasauser mv)	-	-	-	367	2,6	1,91	382	2,57	1,99	161	221	0,9
11. Saltede Nøtter	-	-	-	124	0,83	0,72	128	0,81	0,72	95	33	1

Vedlegg 4a Spørreskjema til aktørene i Intensjonsavtalen

Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold

Årlig rapportering 2021

Rapporteringen er frivillig.

Skjemaet er konkurranserettslig vurdert av Helsedirektoratet.

Bakgrunn om virksomheten

B1	Navn på virksomheten		
B2	Lokalisering av hovedkontor		
B3	Er virksomheten landsdekkende eller lokal?	1. Landsdekkende	☐
		2. Lokalt	☐
B6	Type virksomhet	a. Produsent	☐
	Marker alle relevante	b. Grossist	☐
		c. Forhandler/handel	☐
		d. Serveringsbransjen	☐
		e. Bransjeorganisasjon/helsemyndighet	☐
B7	Tilknytning til avtalen	a. Innsats 1: Redusert salt	☐
	Marker alle relevante	b. Innsats 2: Redusert sukker	☐
		c. Innsats 3: Redusert mettet fett	☐
		d. Innsats 4: Mer frukt, bær, grønnsaker	☐
		e. Innsats 4: Grove kornprodukter	☐
		f. Innsats 4: Mer fisk og sjømat	☐

Innsatsområde 1 Reduksjon av salt

[Besvares kun av dem som har krysset av B7a på side 1]

SA1	Har dere satt opp egne mål for reduksjon av salt?	1: Ja 2: Nei → SA4
SA2	Monitorerer dere selv utvikling i forhold til målene om reduksjon av salt?	1: Ja 2: Nei → SA4
SA3	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet.....
SA4	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 1 : Redusere salt innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsføringstiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produktplassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført	1: Ja 2: Nei
Hvis ja, beskriv		
SA5	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
SA6	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
SA7	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 1: Salt i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Innsatsområde 2 Reduksjon av tilsatt sukker

[Besvares kun av dem som har krysset av B7b på side 1]

SU1	Har dere satt opp egne mål for reduksjon av sukker?	1: Ja 2: Nei → SU4
SU2	Monitorerer dere selv framgang i forhold til målene om reduksjon av sukker?	1: Ja 2: Nei → SU4
SU3	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet
SU4	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 2 innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsføringstiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produkt plassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført innenfor 'Innsatsområde 2: Sukker' sist år? <i>Hvis ja, beskriv</i>	1: Ja 2: Nei
SU5	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
SU6	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
SU7	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 2: reduksjon av sukker i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Innsatsområde 3 Reduksjon av mettet fett

[Besvares kun av dem som har krysset av B7c på side 1]

FE1	Har dere satt opp egne mål for reduksjon av mettet fett?	1: Ja 2: Nei → FE4
FE2	Monitorerer dere selv utvikling i forhold til målene om reduksjon av mettet fett?	1: Ja 2: Nei → FE4
FE3	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet
FE4	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 3 innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsføringstiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produkt plassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført innenfor 'Innsatsområde 3: Mettet fett' sist år? <i>Hvis ja, beskriv</i>	1: Ja 2: Nei
FE5	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
FE6	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
FE7	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 3: reduksjon av mettet fett i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Innsatsområde 4 Økt inntak av frukt, bær og grønnsaker

[Besvares kun av dem som har krysset av B7d på side 1]

FG1	Har dere satt opp egne mål for økt frukt, bær og grønnsaker?	1: Ja 2: Nei → FG4
FG2	Monitorerer dere selv utvikling i forhold til målene om økt inntak av frukt, bær og grønnsaker?	1: Ja 2: Nei → FG4
FG3	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet
FG4	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 4 : Økt inntak av frukt, bær og grønnsaker innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsførings tiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produktplassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført innenfor 'Innsatsområde 4: Økt inntak av frukt, bær og grønnsaker' sist år? <i>Hvis ja, beskriv</i>	1: Ja 2: Nei
FG5	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
FG6	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
FG7	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 4: Økt inntak av frukt, bær og grønnsaker i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Innsatsområde 4: Mer grove kornprodukter

[Besvares kun av dem som har krysset av B7e på side 1]

KO1	Har dere satt opp egne mål for økte grove kornprodukter?	1: Ja 2: Nei → KO4
KO2	Monitorerer dere selv utvikling i forhold til målene om økte grove kornprodukter?	1: Ja 2: Nei → KO4
KO3	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet
KO4	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 4: Økt inntak av grove kornprodukter innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsførings tiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produktplassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført innenfor 'Innsatsområde 4: Mer grove kornprodukter' sist år? <i>Hvis ja, beskriv</i>	1: Ja 2: Nei
KO5	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
KO6	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
KO7	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 4: Mer grove kornprodukter i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Innsatsområde 4: Mer fisk og sjømat

[Besvares kun av dem som har krysset av B7e på side 1]

F11	Har dere satt opp egne mål for økt fisk og sjømat?	1: Ja 2: Nei → F14
F12	Monitorerer dere selv utvikling i forhold til målene om økt fisk og sjømat?	1: Ja 2: Nei → F14
F13	Hvor ofte måles det?	1: Månedlig eller oftere 2: Kvartalsvis 3: Halvårlig 4: Årlig 5: Annet
F14	Har bedriften deres gjort noen av følgende tiltak i forbindelse med Innsatsområde 4: Økt Inntak av fisk og sjømat innenfor avtalen i 2021?	
a	Utvikling og lansering av nye produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
b	Optimalisering av eksisterende produkter/retter	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
c	Endret paknings- eller porsjonsstørrelse (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
d	Designendring på emballasje, F-pak (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
e	Markedsføringstiltak	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
f	Endret produkt plassering i utsalgssted (med hensikt å påvirke til sunnere valg)	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
g	Endring i serveringstilbud	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
h	Andre tiltak gjennomført innenfor 'Innsatsområde 4: Mer fisk og sjømat' sist år? <i>Hvis ja, beskriv</i>	1: Ja 2: Nei
F15	Hva var det mest virkningsfulle tiltaket dere gjorde i 2021?	
F16	Hvorfor var dette tiltaket virkningsfullt?	
F17	Har noen fra deres virksomhet deltatt på møter/seminar/workshop innen innsatsområde 4: Mer fisk og sjømat i løpet av 2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant

Nøkkelhullsmerket

NO1	Totalt antall produkter med nøkkelhullsmerket i 2021	
		Vet ikke; Ikke relevant
NO1b	Totalt hvor mange produkter i hele sortimentet er av bedriftens egne merker? (bruk tall)	
		Vet ikke; Ikke relevant
NO2	Antall nye produkter med nøkkelhullsmerket i 2021	
		Vet ikke; Ikke relevant
NO2b	Hvor mange av de nye produktene i 2021 er av bedriftens egne merker? (bruk tall)	
		Vet ikke; Ikke relevant

Aktørenes vurdering av avtalen

AV1	Hvor fornøyd er dere med avtalen i deres bedrift? <i>1=Ikke fornøyd i det hele tatt</i> <i>6=Svært fornøyd</i>	1 2 3 4 5 6
AV2	Føler dere at dere får noe igjen for avtalen? <i>1=Har ingenting igjen for avtalen</i> <i>6=Har svært mye igjen for avtalen</i>	1 2 3 4 5 6
AV3	Hva synes dere dere har mest igjen for?	
AV4	Hvor vanskelig er det å oppnå avtalens mål for deres bedrift? <i>1=Svært vanskelig</i> <i>6=Veldig lett</i>	1 2 3 4 5 6
AV5	Hva er eventuelt spesielt krevende	
AV6	Hvilke type tiltak gir best effekt?	
AV7	Hva er deres hovedmotivasjon for å være med på avtalen?	

Aktørens vurdering av helsemyndighetene																																																									
AV9	Hvilke tiltak oppfatter dere at <i>Helsemyndighetene</i> har gjort i forhold til avtalen i løpet av 2021 av betydning for deres virksomhet? Ingen; Ikke relevant																																																								
AV10	Hvilke tiltak oppfatter dere at <i>Helsemyndighetene</i> har gjort i løpet av 2021 av betydning for hele avtalen? Ingen; Ikke relevant																																																								
AV11	Hvor godt synes dere <i>Helsemyndighetene</i> ivaretar sine forpliktelser innenfor de følgende felt? <i>1=Svært dårlig</i> <i>6=Svært godt</i> <i>9=Vet ikke</i>																																																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> <th>9</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a. Overvåke befolkningens kosthold</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>b. Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>c. Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>d. Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>e. Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>f. Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		1	2	3	4	5	6	9	a. Overvåke befolkningens kosthold								b. Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser								c. Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus								d. Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse								e. Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg								f. Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.							
	1	2	3	4	5	6	9																																																		
a. Overvåke befolkningens kosthold																																																									
b. Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser																																																									
c. Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus																																																									
d. Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse																																																									
e. Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg																																																									
f. Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.																																																									
AV12	Fra deres virksomhets perspektiv, hva er den viktigste forpliktelsen til <i>Helsemyndighetene</i> (av de som er nevnt over)? <i>Marker kun én</i> a b c d e f g																																																								
AV31	Har dere noen ytterligere kommentarer til gjennomføringen av Intensjonsavtalen i 2021? Ingen																																																								
AV32	Dette er siste egevalueringen av denne Intensjonsavtalen. Har dere noen ytterligere kommentarer til gjennomføringen av Intensjonsavtalen i hele perioden fra 2017-21 (eller så lenge dere har vært en del av avtalen)? Ingen																																																								
AV33	Skal dere være med i den nye avtaleperioden for intensjonsavtalen (2022-2025)? 1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant/vet ikke																																																								
AV34	Hvis ja AV33: Er det noen tiltak det ønskes økt fokus på i en ny avtaleperiode? ☐ Workshop/erfaringsdeling nasjonalt ☐ Workshop/erfaringsdeling internasjonalt ☐ Kompetanse om hvordan redusere salt i produkter ☐ Videreføre bransjespesifikke arbeidsgrupper ☐ Forbrukeratferd ☐ Delta i forskningsprosjekter ☐ Annet.....																																																								

[Hvis B7= a. Innsats 1: Redusert salt]:

Dere har sagt at dere er tilknyttet innsatsområde 1: Reduksjon av tilsatt salt. Nå følger noen spørsmål som dreier seg om Saltpartnerskapet i perioden **2019-2021**.

Vedlegg A:

Tenk tilbake på de siste tre årene (2019-2021) og deltakelse i Saltpartnerskapet. Vi ønsker nå å kartlegge deres arbeid med dette, og opplevelser og erfaringer med Saltpartnerskapet, samt få deres innspill til videre arbeid med saltreduksjon i perioden 2019-2021. Saltpartnerskapet ble avviklet i 2021. Arbeidet med saltreduksjon fortsetter i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold for perioden 2022-2025.

SP4	Hva har vært hovedmotivasjonen deres for å være med i saltpartnerskapet?	
SP5	Har dere utviklet nye produkter og retter i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
	a. Hvis ja: Benyttet dere veilednede saltmål (Saltlisten) i forbindelse med dette tiltaket?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke
	b. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten i dette tiltaket 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6
SP6	Har dere arbeidet med optimalisering av eksisterende produkter og retter i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
	a. Hvis ja: Benyttet dere Saltlisten i forbindelse med dette tiltaket?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke
	b. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6
SP7	Har dere drevet markedsførings-/kommunikasjonstiltak om saltreduksjon i forbindelse med Saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
SP8	Har dere gjennomført andre tiltak om saltreduksjon i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant
	a. Hvis ja: Beskriv kort dette/disse tiltaket/(ene)?	
	b. Benyttet dere Saltlisten i forbindelse med dette/disse tiltaket (ene)?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke
	c. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6
SP9	Hvilken type tiltak/arbeid har vært de mest nyttig for deres bedrift innenfor Saltpartnerskapet?	Vet ikke → SP11
SP10	Hvorfor var dette nyttig?	Vet ikke
SP11	Har dere deltatt i forskning om saltreduksjon i perioden 2019-21	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke
SP12	Hvilke type tiltak/arbeid har vært de mest utfordrende for deres bedrift innenfor Saltpartnerskapet?	Vet ikke → SP13
SP13	Hvorfor var dette utfordrende?	Vet ikke
SP14	Hva ønsker dere blir vektlagt i det videre arbeidet med salt?	☐ Workshop/erfaringsdeling nasjonalt ☐ Workshop/erfaringsdeling internasjonalt ☐ Kompetanse om hvordan redusere salt i produkter ☐ Videreføre bransjespesifikke arbeidsgrupper ☐ Forbrukeratferd ☐ Delta i forskningsprosjekter ☐ Annet.....

Saltlisten: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/kosthold-og-ernaering/mat/bransje-serveringsmarked-og-arbeidsliv/salt-og-saltpartnerskapet>

Vedlegg 4b Spørreskjema til aktører utenom Intensjonsavtalen

Spørreskjema 2: Til aktører som ikke har signert intensjonsavtalen 2015-21

Tenk tilbake på de siste tre årene (2019-2021) og deltakelse i Saltpartnerskapet. Vi ønsker nå å kartlegge deres arbeid med dette, og opplevelser og erfaringer med Saltpartnerskapet, samt få deres innspill til videre arbeid med saltreduksjon i perioden 2019-2021. Saltpartnerskapet ble avvirket i 2021. Arbeidet med saltreduksjon fortsetter i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold for perioden 2022-2025.

B1	Navn på virksomheten		
B6	Type virksomhet	a. Produsent b. Grossist c. Forhandler/handel d. Serveringsbransjen e. Bransjeorganisasjon/helsemyndighet f. FOU g. Annen organisasjon	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Marker alle relevante			
SP4	Hva har vært hovedmotivasjonen deres for å være med i saltpartnerskapet?		
SP5	Har dere utviklet nye produkter og retter i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-2021?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant	
	a. Hvis ja: Benyttet dere veiledede saltmål (Saltlisten) i forbindelse med dette tiltaket?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke	
	b. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6	
SP6	Har dere arbeidet med optimalisering av eksisterende produkter og retter i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant	
	a. Hvis ja: Benyttet dere Saltlisten i forbindelse med dette tiltaket?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke	
	b. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6	
SP7	Har dere drevet markedsførings-/kommunikasjonstiltak om saltreduksjon i forbindelse med Saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant	
SP8	Har dere gjennomført andre tiltak om saltreduksjon i forbindelse med saltpartnerskapet 2019-21?	1: Ja 2: Nei 3: Ikke relevant	
	a. Hvis ja: Beskriv kort dette/disse tiltaket/(ene)?		
	b. Benyttet dere Saltlisten i forbindelse med dette/disse tiltaket/(ene)?	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke	
	c. Hvis ja: Hvor nyttig opplevde dere Saltlisten 1= Overhode ikke nyttig; 6= Svært nyttig	1 2 3 4 5 6	
SP9	Hvilken type tiltak/arbeid har vært de mest nyttig for deres bedrift innenfor Saltpartnerskapet?	Vet ikke → SP11	
SP10	Hvorfor var dette nyttig?	Vet ikke	
SP11	Har dere deltatt i forskning om saltreduksjon i perioden 2019-21	1: Ja 2: Nei 3: Vet ikke	
SP12	Hvilke type tiltak/arbeid har vært de mest utfordrende for deres bedrift innenfor Saltpartnerskapet?	Vet ikke → SP13	
SP13	Hvorfor var dette utfordrende?	Vet ikke	
SP14	Hva ønsker dere vektlagt i det videre arbeidet med salt?	☐ Workshop/erfaringsdeling nasjonalt ☐ Workshop/erfaringsdeling internasjonalt ☐ Kompetanse om hvordan redusere salt i produkter ☐ Videreføre bransjespesifikke arbeidsgrupper ☐ Forbrukeratferd ☐ Delta i forskningsprosjekter ☐ Annet.....	

Saltlistene: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/kosthold-og-ernaering/matbransje-serveringsmarked-og-arbeidsliv/salt-og-saltpartnerskapet>

Saltpartnerskapet 2019–2021

Saltpartnerskapet eksisterte fra 2015 til 2021 og var en avtale mellom Helsedirektoratet, matprodusenter, serveringsbransjen, bransje- og næringsorganisasjoner, FoU-miljøer og interesseorganisasjoner.

Saltpartnerskapet har hatt som mål å stimulere til at mat- og serveringsbransjen reduserer innholdet av salt i matvarer og servert mat, og at bevisstheten om salt og helse øker i befolkningen. Fra 2016 var Saltpartnerskapet innlemmet i intensjonsavtalen for sunnere kosthold. Denne rapporten beskriver utviklingen i saltinnholdet i ulike matvarekategorier, og beskriver også hvordan samarbeidsmodellen har fungert. Matbransjen har samarbeidet systematisk om å få til en gradvis saltreduksjon i små steg. Dette viktige arbeidet er en prosess som tar tid og krever tålmodighet. Det er små, gradvise endringer som må til for å lykkes, og dette har bransjen stått sammen om.

Fra 2022 fortsetter arbeidet med saltreduksjon som en del av intensjonsavtalen for sunnere kosthold.

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-rapport 2022:31
ID-nr.: 20815